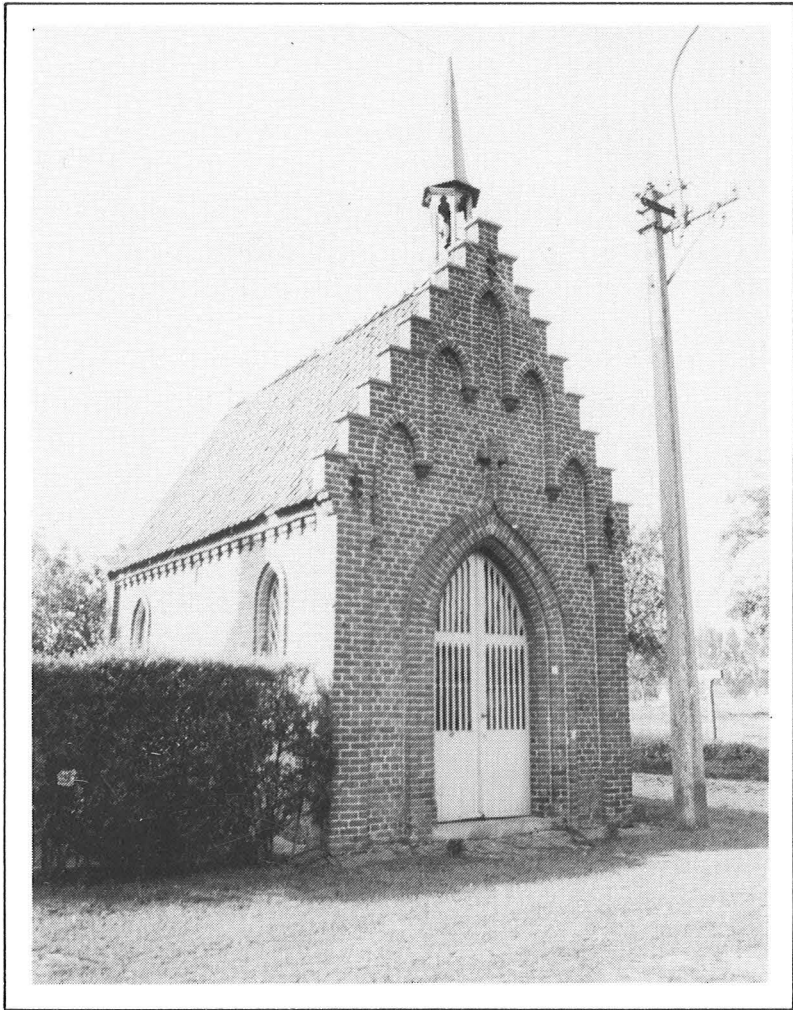

**Driemaandelijks tijdschrift
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPTEMBER 1987 – JAARGANG XVIII – AFLEVERING 3

**Driemaandelijks tijdschrift
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPTEMBER 1987 — JAARGANG XVIII — AFLEVERING 3

Verantwoordelijke uitgever : J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 Nevele-Merendree

Het tijdschrift „HET LAND VAN NEVELE” is een driemaandelijks uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w.

Redactieraad : J. LUYSSAERT - voorzitter
A. STROBBE
J. VAN DE CASTEELE

Redactieadres : J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 NEVELE - Merendree

Voor verdere informatie in verband met de opgenomen artikels en bijdragen voor het tijdschrift, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden ; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.

Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen eraan deelnemen.

Zijn werkgebied wordt gevormd door volgende deelgemeenten :
Bachte-Maria-Lerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Martens-Lerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.
De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling in verband met de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w. dient te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Heistestraat 45, 9840 NEVELE.

-
- **Abonnement en lidmaatschap** : 450,- fr. per jaar.
vanaf 1.000,- fr. per jaar
steunend lid.
te storten op rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
„Het Land van Nevele” v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 NEVELE
- **Losse nummers** : voor zover voorradig.
– **Opzegging abonnement** : vóór 1 december.
– **Overname van teksten** : toegestaan mits bronvermelding.

Lay-out : P. D'Hoker.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

BIJ DIT KAPELLENNUMMER

Wie rustig te voet of met de fiets door ons landschap trekt, vindt her en der, soms onopvallend verborgen, soms in het oog springende kapelletjes. Deze kapelletjes kunnen wel eens majestatisch worden en die uiterlijke schoonheid is dan meestal evenredig met de geldelijke middelen van een milde weldoener.

Soms moeten eeuwenoude kapellen wijken voor wegverbredingen (zoals in Merendree) maar ze worden dan later - ondanks onteigeningvergoedingen - nooit meer opnieuw gebouwd. Nog andere kapellen worden reeds jarenlang door weer en wind aangevreten en staan er vervallen bij. Tot het puin uiteindelijk wordt opgeruimd.

Om deze cultuur - historische gebouwen ten minste in geschrifte te bewaren voor het nageslacht, hebben we binnen het bestuur besloten een volledig nummer van ons tijdschrift te wijden aan de kapellen in het Land van Nevele.

Het moest één kapellennummer worden, maar het aantal binnengekomen artikelen was zo groot en de omvang zo lijvig dat we genoodzaakt zijn dit nummer te splitsen en het tweede deel te laten verschijnen in januari 1988. Het ligt zeker niet in onze bedoeling een volledige inventaris te biëden van het kapellenbestand in ons werkgebied. De auteurs hebben een merkwaardig exemplaar uit hun gemeente uitvoerig beschreven en vaak zijn ze ook op zoek gegaan naar de menselijke geschiedenis die verborgen ging achter de bouw van een kapel.

Enkele belangrijke kapellen uit het Land van Nevele zult u in deze artikelenreeks niet terugvinden, omdat ze reeds vroeger in ons tijdschrift beschreven werden (*).

Dit kapellennummer is misschien een aansporing voor onze leden om ook eens naar de pen te grijpen en ons een artikeltje te bezorgen over een kapel uit hun buurt, die hier nog niet aan bod kwam.

J. LUYSSAERT

(*) A. JANSSENS, *De kapel van Onze-Lieve-Vrouw in de Oostbroek (Nevele)*, jg. XIV (1983), blz. 45 - 60.

A. JANSSENS, *De Sint-Philomenakapel van Hansbeke*, jg. XVII (1986), blz. 236 - 247.

A. MARTENS, *Enkele aanvullende gegevens betreffende bouw en bouwheer van de Philomenakapel te Hansbeke*, jg. XVIII (1987), blz. 125 - 130.

J. VAN DE CASTEELE, *Hendrik van Doorne : de Poekese Gezelle-discipel*, jg. V (1974), blz. 91 - 92 (over de kapel in Van Doornes bos te

IN MEMORIAM ARMAND BAUWENS

Op 3 juli 1987 overleed ons bestuurslid Armand Bauwens.

Voor dit kapellenummer had hij mij een artikel beloofd over een kapel in Meigem.

Een hele tijd hoorde ik er niets meer van. Maar vóór onze bestuursvergadering van 5 juni jl. liet Armand mij de naam bezorgen van iemand aan wie ik moest vragen om dat artikel te schrijven. Toen vreesde ik dat het met Armand zijn gezondheidstoestand weer niet in orde was, want „zijn” Meigem gaf hij zo maar niet uit de de hand. Nauwelijks een maand later ontving ik zijn overlijdensbericht.

Op 4 december 1970 werd hij bestuurslid van de toen pas gestichte heemkundige kring. Als schoolhoofd van Meigem had Armand al vroeger zijn belangstelling getoond voor de geschiedenis van ons heem en reeds in het januari - nummer 1971 van ons tijdschrift publiceerden we van zijn hand een artikel over „Meigem 1906”.

In mei - juni van datzelfde jaar maakte hij zijn leerlingen enthousiast om deel te nemen aan de heemkundige fotowedstrijd „De lens op ons verleden”.

Op 12 december 1971 verzorgde hij de begeleidende tekst bij een diamontage door D. Hautekeete over Meigem.

In een artikel, gedateerd „september 1971” vestigde Armand de aandacht op een vergeten Hansbeeks beroemd uitvinder : Julius Nieuwland. Hierdoor lag Armand aan de basis van de Nieuwlandherdenking die in 1978 zou plaatsgrijpen te Hansbeke.

In samenwerking met R. Leenknecht (Hansbeke) organiseerde Armand Bauwens in 1972, voor alle scholen uit het Land van Nevele, een tekenwedstrijd met als thema „heemkunde”.

Armand had ook een grote belangstelling voor zijn moedertaal. Hij kende een schat aan typische woorden en uitdrukkingen uit het Hansbeekse dialect.

Met zijn goede kennis van de Meigemse toponymie stelde hij in 1977 bij de fusie van de gemeenten, vier nieuwe straatnamen voor in Meigem. Elk van die namen (Vaarzelstraat, Pastorijstraat, Wildonkenstraat, lange Akkerstraat) verantwoordde hij met historische commentaar om de echtheid van de keuze te bewijzen.

Maar Armand Bauwens zal voor ons vooral in herinnering blijven als de promotor en de bezieler van de Julius Nieuwlandherdenking te Hansbeke en als de mede-organisator van de H. Bloedprocessie te Meigem. In 1978 was hij een van de stuwende krachten achter de feestelijkheden ter herdenking van pater Julius Nieuwland.

Ongetwijfeld was Armand reeds lange tijd materiaal aan het verzamelen over deze Hansbeekse uitvinder, want het grootste deel van de documentatie voor de tentoonstelling over J. Nieuwland werd door hem in bruikleen afgestaan.

Op 11 mei 1980 organiseerde Armand samen met A. Janssens een „Herdenkingswandeling mei 1940” in Meigem. Hij schreef een begeleidende tekst en gaf vóór die wandeling een korte uiteenzetting.

En plots werd Armand gevelde door een onverwachte kwaal. Hij werd gered door een zware heelkundige ingreep maar moest langdurig herstellen en weer op krachten komen. Zijn leven werd totaal anders, hij moest zich aan strenge leefregels houden. Zijn heemkundige activiteiten vielen stil. Zoals achteraf zou blijken uit zijn dagboeknotities leed hij hieronder, maar aan niemand van ons liet hij zich ooit een klacht ontvallen.

Na een lange herstelperiode nam hij weer graag aan onze vergaderingen deel en we mochten nog enkele keren met het bestuur samenkomen in zijn sfeervolle, landelijke woning in Hansbeke.

Op 5 februari 1984 werd hij gevierd voor zijn verdiensten als heemkundige en als bestuurslid en hij ontving toen de „Nevelse Huwier”.

Op 25 mei 1986 leidde Armand, na een kalme periode van zes jaar, weer een heemkundige wandeling door Meigem. Nu hij als rustend schoolhoofd van Meigem naar zijn geboortedorp Hansbeke verhuisd was, hadden we gehoopt meer heemkundige artikelen van hem te kunnen publiceren. In dit tijdschrift had van hem een artikel moeten staan over een kapel... Maar te vroeg is Armand overleden in zijn rustige woning in de Kapellestraat te Hansbeke.

*Niet dit maakt de eenzaamheid
tot een pijn :
dat er niemand is die mijn last deelt,
maar dit :
dat ik alleen mijn eigen last
te dragen heb.*
Dag Hammarskjöld

†

In dankbaarheid voor alles wat hij was,
is en blijft,
vertrouwend op het woord van de Heer,
gedenken wij

ARMAND BAUWENS

rustend schoolhoofd van Meigem

goede echtgenoot van
Denise MEGANCK
geboren te Hansbeke
op 14 januari 1922
en er overleden op 3 juli 1987.

*De familie dankt
voor uw gebed en medeleven.
Hansbeke, 9 juli 1987*

Gij allen, die gekomen zijt
uit de omliggende dorpen en steden,
weest welkom.

Uw aanwezigheid is een getuigenis
en een aanmoediging voor de familie.

Aanschouw met aandacht en eerbied
wat Christus ons heeft voorgedaan.

Laat uw hart en gemoed
wijd open staan voor Zijn overtuiging.

Zo doende
zult U diep ontroerd en gesticht worden
en opgewekt tot vrouwelijke verering
van Zijn boodschap.

naar de openingswoorden
van Armand Bauwens
ter gelegenheid van de H. Bloedprocessie
van Meigem.

Begr. N. DE WULF, Hansbeke - Tel. 71 52 95
Drukw. S. VERHELST, Hansbeke - Tel. 71 81 20

In de heemkundige kring blijft zijn herinnering bewaard als een stil en bezadigd man. Vooral de laatste jaren was hij stiller geworden, maar we weten dat hij bleef heemkundige opstellen schrijven. We hopen dat die bijdragen uit zijn nalatenschap weldra zullen opgenomen worden in „Het Land van Nevele”.

Jan Luysaert

Beknopt overzicht van de bijdragen van Armand Bauwens, verschenen in „Het Land van Nevele“.

1. *Meigem 1906*, (jg. II (1970), 1, blz. 8 - 10).
2. *De Heilig Bloedprocessie te Meigem*, (jg. II (1970), 2, blz. 65 - 69).
3. *Een groot uitvinder uit het Land van Nevele : Julius Nieuwland*, (jg. II (1970), 3, blz. 106 - 111).
4. *Boekennieuw* (bespreking van F. MICHEM, *Vinkt, kerk en parochie*, Vinkt, 1972) (jg. III (1972), 1 blz. 54 - 55).
5. *Meigem : een poging tot industrialisatie*, (jg. V (1974), 1, blz. 22 - 23).
6. *Teentjestering te Meigem*, (jg. VI (1975), 1, blz. 4 - 5).
7. *Históriek van de H. Bloedverering te Meigem*, (jg. VII (1976), 2, blz. 59 - 65).
8. *Bijdrage tot de geschiedenis van de gemeente Meigem*, (jg. VII (1976), 3, blz. 183 - 184).
9. *Nog over de „getourmenteerde“ Kale*, (jg. VII (1976), 4, blz. 222 - 225).
10. *Nieuwe straatnamen te Meigem*, (jg. VIII (1977), 1, blz. 31).
11. *Julius Nieuwland : leven en werk*, (jg. IX (1978), 3, blz. 103 - 112).
12. *De verdwenen molens van Meigem*, (jg. XII (1981), 1, blz. 402 - 405 en jg. XII (1981), 4, blz. 237).
13. *Meigem in het werk van Cyriel Buysse*, (jg. XIV (1983), 1, blz. 61 - 68).

Verder schreef hij verslagen over onze activiteiten in Meigem (jg. V (1974), blz. 162, jg. IX (1978), blz.262 - 265, jg. XVII (1986), blz. 227 - 228.

Jan LUYSSAERT

DE KAPEL VAN ONZE-LIEVE-VROUW VAN ZEVEN WEEEN TE HANSBEKE

I. LIGGING VAN DE KAPEL

Op de noord-westhoek van het Klein Kouterken aan het kruispunt van de Driesstraat met de Reibroekstraat in de wijk Reibroek te Hansbeke staat een neo-gotische kapel. Ze draagt het huisnummer Reibroekstraat 81. Ze is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën.

De militaire kaart 21/4 van Nevele, opgemeten in 1862 en bijgewerkt tot 1910, duidt de kapel aan met een cirkeltje en bijhorend kruisje. Een latere uitgave van deze stafkaart, daterend van 1966-67, vermeldt naast het kruisje ter verduidelijking de lettergreep „kap”.

Het bouwperceel met een oppervlakte van 30 centiares is kadastraal bekend onder Nevele, 3e afdeling (Hansbeke), sectie A, 3e blad, nummer 1072d. De huidige eigenares van kapel en bouwperceel is juffrouw Maria Vuylsteke (1) te Gent.

II. BESCHRIJVING VAN DE KAPEL (2)

1. Uitzicht

De kapel heeft een rechthoekig grondplan met buitenafmetingen 4,15 m op 7,80 m, en een zadeldak met nok volgens de lengteas van het gebouw. De zijgevels met een hoogte van 3,20 m zijn evenwijdig met de Driesstraat, de puntige voorgevel met dubbele toegangsdeur paalt aan de Reibroekstraat.

De bidplaats is gebouwd met grauwe baksteen 20 x 10 x 6, in kopstreksteenverband met lichtgrijze voeg.

De voorgevel is in trapvorm afgewerkt, ieder van de 17 trapjes afgedekt met een platte hardsteen. Een gotische boog overspant de brede geprofileerde deuropening en draagt in de top een bakstenen reliefkruis.

Vijf blinde aan elkaar verbonden spitsboognissen versieren de trapgevel. Een kegelvormig torentje, steunend op zes houten stijlen, bekroont de nok achter de bovenste geveltrap. In het torentje hangt een klokje.

Iedere zijgevel met baksteenfries heeft twee kleine spitsboogvensters met geprofileerde omlijsting voorzien van een ruitvormige verdeling van roodgeel- en blauwgekleurd glas in lood, en een arduinen raamdorpel op schouderhoogte.

In de spits van de achtergevel is een Latijns kruis verankerd, dat boven het dak uitsteekt. Onder dit ijzeren kruisanker bevindt zich een rond venster met geel- en blauwgekleurd glas in lood, verdeeld volgens een twaalfbladige rozet.

Het getimmerte is in de voor- en zijgevel(s) met sierankers, in de achtergevel met staafankers aan de muren bevestigd. De dakbekleding bestaat uit vlakke rode pannen. Ruitertjes verfraaien de nok van platte vorstpannen. Vóór de arduinen deurdorpel ligt een plankier van bakstenen, dat rondom de kapel doorloopt.

Iedere vleugel van de spitsboogvormige ingang deur bestaat uit een onderste deel van volle planken en uit beglaasde bovendelen met uitgezaagde spijlen. Een gleufje in de linker deurhelft nodigt uit tot een offerpenning.

2. Interieur

Het plafond van de kapel is uitbekleed met cederhout volgens een ogiegevel, afgewerkt met een gemoduleerde lijst in de nok en langs de geboortelijnen.

De bevoering bestaat uit gekleurde cementtegels 20 x 20, afwisselend met kruis- en ster motief, omsloten met een sierboord.

De gepleisterde binnenmuren zijn in tedere pasteltinten geverfd. Onder de muurlijst en op heuphoogte werd een boordversiering van spiraalmotieven geschilderd.

Op een brede voortrede tegen de achtergevel van de kapel staat een eenvoudig houten altaar, waarvan de voorzijde met gotische boogjes is versierd. Op een uitkragende sokkel van het altaar troont een indrukwekkende piëta : een zittende Maria met het dode lichaam van Jezus op haar schoot. Het gekleurde pleisteren beeld met heuvelvormig voetstuk heeft een totale hoogte van 1,10 m.

Op het voetstuk van het beeld leest men :

„Troosteres der Bedrukten”

een aanroeping uit de litanie van de Heilige Maagd Maria.

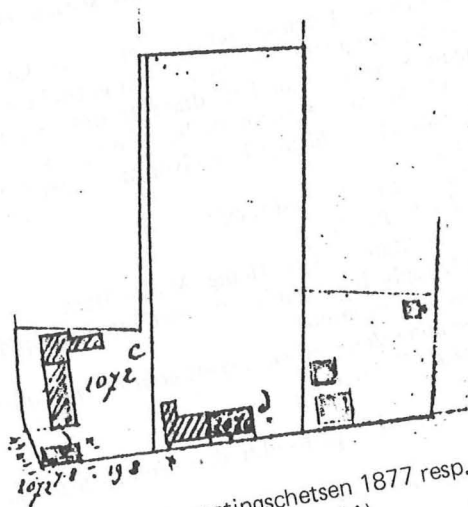
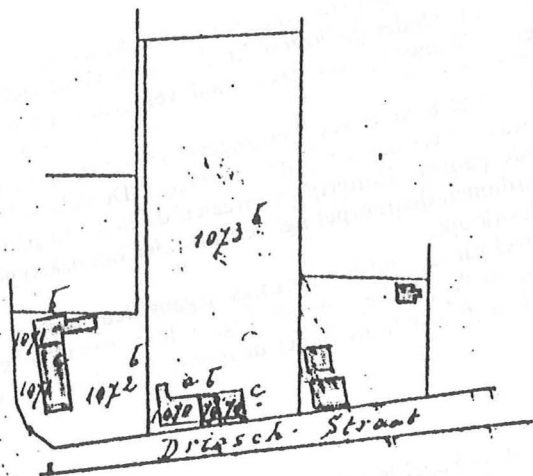
Een aanhef uit de Klaagliederen van de profeet Jeremia, op de sokkel van het altaar, spoort aan tot bezinning :

„O gij allen die langs den weg gaat, geeft acht en ziet of er eene smart is gelijk mijne smart.” Jer. 1.12

Vóór het beeld hangt aan twee plafonddraden een opschrift van berusting en onderwerping :

„Heerscht over ons, Gij en uw Zoon.”

Achter de piëta is op de muur een spitsboogvormig uithangsel getekend, in

Kadastrale metingschetsen 1877 resp. 1898
(zie noot 14).

een geometrische ordening beschilderd met een doornenkroon, drie spijkers en een vlamvend hart als steeds herhaalde motieven.

Op de kapelmuren zijn verscheidene opschriften in gotisch letterschrift aangebracht. Zoals bij de vorige onderschriften zijn de beginletters van ieder woord in het rood, de overige letters in het zwart geschilderd.

Op de achterste muur boven het ronde venster staat andermaal een aanroeping uit de litanie van de Heilige Maagd Maria :

„Koningin der Martelaren, bid voor ons.”

Onder de kroonlijst van de zijgevels werden gepeinzen uit het officie van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën getekend, die de gehele muurlengte innemen :

op de oostgevel :

„Wie zou Christus, Moeder, lijdende met haren Zoon, zonder medelijden kunnen aanschouwen ?”

Off. der VII Weeën

op de westgevel :

„Zij zag Jezus, voor de zonden van zijn volk met wonden overdekt, in de hevigste pijnen.”

Off. der VII Weeën

Op de zijgevels tussen de kapelvensters werden ook nog in vier afzonderlijke sierkransen teksten uit de bijbel geschilderd die verwijzen naar de smarten van Maria !

op de oostgevel :

„Door uwe ziel zal een zwaard gaan.”

Luc. II 35

en

„Hij zal U kronen met eene kroon van smarten.”

Is. 22 18

op de westgevel :

„Bij het kruis van Jezus stond zijne Moeder.”

Joan. XIX 25

en

„Mijn aangezicht is door het weenen gezwollen.”

Tenslotte praalt boven de spitsboog van de deuropening het lofgebed :

„Geloofst zij Jezus Christus.”

Links van het altaar staat een groot beeld van de H. Jozef op een hoge houten pedestaal, het klassieke beeld van de voedstervader in groen kleed en bruine mantel, in de rechterhand een lelietak, de linkerarm om de schou-

De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Hansbeke
(Fotoarchief Het Land van Nevele)

der van het Kind Jezus aan zijn linkerzijde, dat hem een kroon reikt. Rechts van het altaar op dito pedestal staat het beeld van Sint-Antonius van Padua (3) met het Kind Jezus op de geheven linkerhand en een lelietak in de rechterhand. Hij draagt een bruine monnikspij met koordsnoer, paternoster en een bruine driekwartmantel.

Benevens een Sint-Jozef- en een Mariabeeld met Kind op twee kleine pedestallen zijn op het altaar nog meerdere heiligenbeelden uitgestald tussen kunstbloemstukken en gekleurd aardewerk. Een sobere communie- of bidbank, met kniel- en bidplank op drie schragen, staat vóór de altaartrede. In de bidplank zijn drie gleufjes uitgespaard waaronder een offerkastje is bevestigd. De giften worden, zoals vermeld op bijhorende plaatjes, besteed aan kaarslicht ter ere van de H. Jozef (links), van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën (midden) en van de H. Antonius (rechts).

Onder het overige kapelmeubilair bevinden zich twaalf eiken bidstoelen met gevlochten zitting, twee zitbanken, een koperen kroonvormige godslamp met zes kaarsdragers die boven de kommuniebank aan de zoldering hangt, en een hoge metalen kroonkandelaar op drievoet met centrale spil en 52 kaarsdragers verdeeld over drie kronen van ongelijke diameters.

Aan de kapelmuren hangen de veertien staties van de H. Kruisweg. De afbeeldingen zijn gekleurde prenten, ingekaderd achter glas in een eiken omlijsting 385 x 300. Aan de bovenregel is een gemoduleerd plankje bevestigd met het volgnummer der statie in Romeinse cijfers en bekroond met een houten Latijns kruisje. Op de onderregel zijn de volgende onderschriften in gotisch letterschrift geschilderd :

- I. Jezus wordt veroordeeld
- II. Jezus neemt het kruis op
- III. Jezus' eerste val
- IV. Jezus ontmoet zijne moeder
- V. Jezus wordt geholpen
- VI. Jezus' aanschijn afgedroogd
- VII. Jezus' tweede val
- VIII. Jezus vermaant de vrouwen
- IX. Jezus' derde val
- X. Jezus wordt ontkleed
- XI. Jezus wordt gekruist
- XII. Jezus sterft
- XIII. Jezus op Maria's schoot
- XIV. Jezus wordt begraven.

Naast de kapeldeur tenslotte prijkt een antiek wijwatervat bestaande uit een natuurschelp en een muurplankje, waarin een kruis, twee druiventrossen en -bladeren gesculpteerd zijn (4).

III. VERERING VAN ONZE-LIEVE-VROUW VAN ZEVEN WEEËN

De zeven smarten van Maria verwijzen naar het leed dat de Moeder Gods om Jezus, haar goddelijke Zoon, heeft ondergaan.

1. De voorzegging van de ouderling Simeon tijdens de opdracht van het kindje Jezus in de tempel van Jeruzalem.
2. De vlucht met het kindje Jezus naar Egypte om te ontkomen aan de woede van Herodes.
3. Het verlies gedurende drie dagen van de twaalfjarige Jezus in de tempel van Jeruzalem.
4. De ontmoeting met Jezus tijdens zijn kruisweg naar de berg van Golgotha.
5. De kruisiging en de kruisdood van Jezus op de berg van Golgotha.
6. De kruisafneming van Jezus.
7. De begrafenis van Jezus.

De Rooms-Katholieke Kerk heeft twee feestdagen ingesteld om de smarten van Onze-Lieve-Vrouw te gedenken en te vereren. Op de vrijdag na Passiezondag vereert zij op bijzondere wijze de angsten en smarten van Maria, die zij aan de voet van het kruis doorstond. Op 15 september, daags na het feest van de Kruisverheffing, vereert zij veeleer Maria als Koningin der Martelaren en als Medeverlosseres.

In verschillende parochies bestaat een congregatie van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, waarvan de leden door godsdienstige oefeningen, partikulier of gezamenlijk, de smarten van Maria vereren en gedenken.

De volksdevotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën omvat ondermeer het bidden van het rozenhoedje, in het bijzonder tot meerdere eer en glorie van Onze-Lieve-Vrouw van Smarten. Dit rozenhoedje is een erkende devotie-oefening bestaande uit zevenmaal een onzevader en zeven weesgegroeften, ieder onzevader telkens voorafgegaan door een kort gebed, ieder weesgegroot door een vrome gedachtenis waarbij de smarten van Maria worden overwogen. Aan het bidden van dit rozenhoedje werden aflaten verbonden, te verdienen in een geest van rouwmoedigheid, aandacht en ootmoed. Dit rozenhoedje wordt gebeden aan een bidsnoer samengesteld uit zeven reeksen van zeven bolletjes, telkens voorafgegaan door een afzonderlijk bolletje, de reeksen van elkander gescheiden door een kleine medaille met een afbeelding van één der zeven smarten van Onze-Lieve-Vrouw.

Talrijk in het Vlaamse land zijn de beewegen van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, bestaande uit een kleine ommeegang langs de zeven staties van de smarten van Maria, meestal zeven pijlerkapelletjes opgericht lange een kerkweg of binnen een heiligdom. De beeweg van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten langs de zeven grotten binnen het heiligdom van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes te Oostakker is in onze contreien het meest bekend

en wordt jaarlijks door vele bedevaarders bezocht.

IV. HISTORIEK VAN DE KAPEL (5)

1. *De familie Vuylsteke te Hansbeke*

De kapel werd op het einde van de 19e eeuw gebouwd door de zwaarbeproefde familie van Felix Vuylsteke-Provijn, die bij Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën toevlucht en troost zocht in de droefheid om het verlies van meerdere van haar dierbare gezinsleden (6).

De familie Vuylsteke woonde te Hansbeke op de wijk Dorp in het huis met bovenverdieping, op de hoek van de huidige Merendreestraat met de oostzijde van het stationsplein (7).

Felix Vuylsteke werd te Hansbeke geboren op 3 september 1833 als oudste zoon van Karel Louis, timmerman, en Joanna Maria Taghon (8). Hij huwde met Hendrika Provijn, die te Poeke op 21 juni 1831 was geboren, dochter van Angelus en Sophia De Splenter.

Het echtpaar Vuylsteke-Provijn kreeg zeven kinderen : Achiel (1861), Maria (1863), Joannes (1865), Augusta (1867), Jozef (1869), Jan Baptist (1871) en Anna (1874).

Het verlies van twee kindjes in hun eerste levensjaar waren voor het jonge gezin de eerste zware beproevingen. Joannes stierf in 1866, Anna in 1875, resp. 10 en 9 maanden oud.

Tuberculose, een besmettelijke longaandoening, werd in die tijd als praktisch ongeneeslijk ervaren en leidde, meestal na een langdurig en afmatend ziekteproces, tot de dood.

Men kan zich onmogelijk de onrust, de kommer en de droefheid van de ouders voorstellen als ook nog verscheidene kinderen door deze dodelijke ziekte werden aangetast.

Na een lange lijdensweg stierf in 1884 de oudste dochter Maria in de leeftijd van 21 jaar.

Het jaar 1893 werd opnieuw een periode van diepe smart. In februari overleed Felix' vrouw Hendrika Provijn na een langdurige ziekte en tien maanden later stierf Jozef, 24 jaren oud. In 1895 overleed ook Jan Baptist de jongste zoon eveneens in de leeftijd van 24 jaar.

Felix Vuylsteke verloor zijn vrouw en vijf van zijn zeven kinderen, waaronder drie volwassenen. Zware beproevingen waarvoor hij als diepgelovige christen samen met zijn oudste zoon Achiel en zijn dochter Augusta troost zocht bij Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën.

In zijn mateloze droefheid bouwde hij samen met zijn zoon, een kapel ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, een kapel voor noodlijdenden

Geloofd zij Jesus-Christus. Amen.

†
 BIDT VOOR DE ZIEL
 VAN
MARIA VUYLSTEKE

DOCHTER VAN
FELIX EN VAN HENDRIKA PROVYN
 MEESTERES DER ZONDAGSCHOOL

Geboren te Hansbeke en ook aldaar na eene langdurige ziekte in den Heer ontslagen, gesterkt door de H. Sacramenten der Sterfenden, den 17 November 1881, in den ouderdom van 21 jaren en 2 maanden.

De mensch komt op gelijk eene bloem en verdwijnt als eene schaduw. JOB. 14.

Wij moeten hopen dat het voor haar welzijn is dat de Heer aldus over haar beschikt heeft en in vrede den tijd afwachten dat Hij ook over ons zal beschikken. Dit leven is immers maar eene plank om tot een beter over te gaan. H. FR. SAL.

« Hoe aangenaam is het te sterven als men wel geleefd heeft! Want de dood der rechtvaardigen is het einde hunner pijnen, de onttrekking van hunnen zegepraal, de ingang tot het eeuwig leven. H. AUG.

Die U beminnen, o Maria, zullen eenen grooten vrede genieten, en hante ziel zal vrij zijn van de eeuwigz dood. H. BONAV.

Troost u, beminde ouders, broeders en zuster, alhoewel ik het eeuwig geluk ga genieten, toch behoort ik nog aan de familie toe. H. HIER.

Goddelijk hert van Jesus geef dat ik U altijd meer en meer beminne, O L. Vrouw van het H. Hart, bid voor ons, H. Jozef vriend van Jesus Hart, bid voor ons *(gewoons schiegeboden der overledene).*

R. I. P.

Gent, drukk. F. Meyer-Van Loo.

« O Heer, Gij liet mijn ziel, van 't aardsehe stof onthonden,
 « Nu hoog in de Hemelzaal, Uw reinen lof verkonden,
 « En 'k vond daarbij, o onuitspreeklijk zaalge vroude,
 « Hier mijn drie kindren we'r in volle zielsgeuegt,
 « Die, jubelend met de Engelen en de Hemellingen,
 « Als eene rijke kroon, mij zullen steeds omringen....
 « Edoch, waar blijft mijn Jozef, Heer?... O hij was al
 « Mijn vreugd, mijn troost, mijn heil in 's werelds tranendal.
 « Neen, de aarde is hem niet waard; plaats hem aan mijne zijde,
 « Opdat hij zich met ons hier eeuwiglijk verblijde....
 « 't Wordt 't Kerstdag, Heer!... O zij mij 't zoet geluk beschoren
 « Hem op dat lieflijk feest, voor mij te zien herboren! »...

Verhoord werd hare bñe... Een Engel daalde neder,
 Hij vloog met Jozef op.... Schónk hem aan moeder weder.

O, teergeliefden, gij die nu met Christus zijt,
 Smeeck Hem, dat we allen eens veroend zijn voor altijd
 Waar ons geen scheiding kwelt; waar gouden liefdeloeben
 Door selle vlam govuurd, onzo harten samengloeien!

† Bid voor de ziel van

JOZEF VUYLSTEKE

lid van de Congregatie, van de genootschappen van den H. Vincentius-à-Paulo en don H. Franciscus-Xaverius
Geboren te Hansbeke den 19 April 1869, en aldaar, versterkt door de III. Sacramenten, in de stichtendste gevoelens van Godsvrucht overleden, den 23 Dec. 1897, slechts 10 maanden na zijne geliefde moeder.

Hij was een deugdzaame en desige jongeling, een voorbeeldige zoon, beziel met een levendig Geloof en eene teedere Godsvrucht. Een glans van verrukkende reinheid omstraalde zijn gelaat en gaf eene schitterende getuigenis van de onschuld zijns herten. Ook was het genoeg hem te zien buiden om te gevoelen hoe nauw die engelachtige ziel met haren God vereenigd was. Goen wonder dus, dat de Heer hem vroegtijdig de onsterfelijke gloriekroon toegereikt heeft. Ja, gelijk hij het als Misdienaar zoo dikwijls gezegd heeft, is hij nu waarlijk ingegaan tot het altaar Gods, tot God, die zijne jeugd in der eeuwigheid verblijden zal.

Gelukkig, duizendmaal gelukkig, zij, die Maria vurig beminnen! Zij zullen, zooals hij, in hun storfensuur met volle vertrouwen mogen zeggen: « O Maria, mijne goede Moeder, kom mij te gemoet en leid mij den Hemel binnen.

(Jozef's laatste woorden.)
 « Zoet Hart van Jezus, wees mijne liefde, (sch. d. af.)

GELOOFD ZIJ JEZUS-CHRISTUS. AMEN.
Het offer dat Gij ons vraagt, o Heer, valt toch zóó
bitter hard!... Maar Uw H. Wil geschied!

†
BID VOOR DE ZIEL

van
HENDRIKA PROVYN
dochter van

ANGELUS EN SOPHIA DE SPLENTER,

huisvrouw van
FELIX VUYLSTEKE,

*geboren te Pouques den 21 Juni 1871 en zachtjes in
den Heer ontslapen te Hansbeke, omringd van
haren binnenden echtgenoot en geliefde kinderen,
den 21 Februari 1893, na eens langdurige ziekte
met de grootste verduldigheid verdragen en na
gestykt te zijn door de H.H. Sacramenten der ster-
venden.*

Zij was die oprecht kloeke vrouw, die waakzame
moeder waarvan het boek der Wijsheid spreekt; ja haar
mag men in volle waarheid de woorden toepassen: † Zij
beeit de wegen van haar huis bewaakt en haar brood
niet in ledigheid geeft. (Boek der Wijsheid. 31.)
Immers dag en nacht heeft zij, haar eigen vergetende,
met het geluk van hare geliefde huisgenooten bezig
geweest, standvastig aan de bewaking en opvoeding
harer kinderen gewerkt en gestrujd voor hen gebeden.

O teerbeminde Moeder! waarom mochten wij u niet
langer in ons midden bezitten om u al die weldaden
door onze liefde en zorgen eeuwig te vergelden!

O! Dank! duizendmaal dank voor al hetgeen gij voor
ons gedaan en gelden hebt! Nooit zullen wij u vergeten!

Lieve echtgenoot en liebare kinderen, weent niet
over mijn afsterven! Blijf elkander vurig beminnen en
God trouw dienen. Van uit den Hemel zal ik over u
waken en met ongeduld de uwe afwachten, waarop wij
samen voor eeuwig zullen vereenigd worden om nooit
meer van elkander te scheiden.

Goddelijk Hert van Jezus, geef dat ik u altijd meer
en meer beminnel. — O L. Vrouw van bet-H. Hart,
bid voor ons! — H. Jozef, vriend van Jezus' Hert, bid
voor ons! (Dagelyksche schiedgeden der overledene.)

Lees de 4 akten tot lafenis harer ziel.

o Heer, Gij hebt ons streng beproefd en eenen bitter
kelk te drinken gegeven. Ps. 59.

o Heer, waarom t'ch ontnemt Gij ons op zoo korten
tijd één voor één al onze geliefsten? . . . Doch, dat Uw
H. Wil geschied, en in alle: Geloofd zij Jezus-Christus

†
BID VOOR DE ZIEL
van

JAN VUYLSTEKE,

Lid der Congregatie,
Zoon van FELIX en van HENDRIKA PROVYN,
Geboren te Hansbeke den 10 Augusti 1871 en aldaar,
versterkt door de H.H. Sacramenten, in de stichtendste
gevoelens van godsvrucht overleden den 2 September
1895.

Een jongeling is gestorven wier e verlies ons het hart
v n droefheid openachert. Immers hij was de vreugd
van ons huisgezin, altijd zoetnaardig, altijd gediensig,
altijd verkleefd, altijd vergenoegd en glimlachend, al-
tijd minzaam en gediensig v oriederden. Daarom ook
werd hij algemeen bemind en zal zijne geheugenis in
zegen blijven.

De liefste Godsvrucht blonk in hem uit en de zedigheid,
als moeder zijner werken bloeide in hem. Een
glans van verrukkende reinheid omstraalde zijn gelaat
en getuigde van de godvreezende onschuldige harten

KARD. DE CHEVER.

Zijne dood was de trouwe weerspiegeling van zijn le-
ven. Vol betrouwen op Maria, die hij steeds als zijne
goede Moeder vereerde, heeft hij kaln en zacht deze
aarde verlaten, haren H. Naam aanroepende.

Wij minden hem zoo teer. hij was onz' vreugd, ons leven,
Zijn bijzijn was zoo zoet. . . Niets kon meer heil ons geven!

o Goede broeder lief, o blijf. . . verlaat ons niet. . .

o Teergeliefden, slaat de bliken hoog. . . zegt, niet

Gij moeder niet, omringd van hare lievelingen,

Mij wenkend om met hen Gods lof te zingen?

o Neen, ik vlieg naar h en op, en valt het scheiden hard

het zicht van mijn geluk, dat, lenigs uwe smart!

Ik zal uit al mijn kracht bij God ten beste spreken

Om ons te zijn verouwd waar niets het heil kon breken!

Zoet Hert van Jezus wees mijne liefde. (300 d. afnaat.)

Hansbeke, druk. K. Hooft-Vandevelde.

en bedrukten, ook voor hem en zijn twee volwassen kinderen die er in het gebed gemoedsrust konden vinden.

De in de bidplaats aangebrachte op- en onderschriften getuigen van hun schrijnend verdriet, verzuchting, berusting en onderwerping aan Gods' wil. Toen zijn zoon Achiel te Lotenhulle op 25 mei 1895 in het huwelijk trad met Maria Philomena Roygens (9), verhuisde Felix Vuylsteke met zijn dochter Augusta naar het huis naast de herberg Sint-Cecilia tegenover het stationsgebouw.

Na enkele jaren rentenieren stierf hij er op zijn verjaardag, 3 september 1909, in de ouderdom van 76 jaren. Zijn dochter Augusta overleed op 08.01.1939 in de kliniek Sint-Antonius van de Zusters van de H. Jozef, Lostraat te Aalter.

Sedert zijn huwelijk bewoonde Achiel Vuylsteke het ouderlijk huis. Hij was aanvankelijk gemeenteontvanger en onderwijzer, later werd hij gemeentesecretaris te Hansbeke, tegelijkertijd landmeter en zaakwaarnemer. Het lijkt niet toevallig dat de doopnamen van zijn kinderen nauw verbonden zijn met de heiligenverering in de kapel te Reibroek. Zijn oudste dochter kreeg de naam van Maria, zijn twee zoons werden Jozef en Antoon genoemd. Twee jong gestorven meisjes heetten Anna en Magdalena.

Bij de beschieting van de Hansbeekse stationswijk door Duitse artillerie tijdens de laatste oorlogsdagen in 1918, werd de woning van Achiel Vuylsteke zwaar beschadigd. Het huis werd zonder bovenverdieping herbouwd (7). In 1922 verhuisde hij naar het statige herenhuis dat hij in de Merendreestraat liet bouwen.

Hij was 70 jaar toe hij te Hansbeke stierf op 11 december 1931, enkele jaren vooraleer zijn twee zoons, die in de Orde der Paters Jezuiten waren getreden, priester werden gewijd.

De inwoners van Hansbeke brachten in grote getale een afscheidsgroet op de uitvaart aan de man die gans zijn leven ten dienste stond van de dorpsgemeenschap. Aan het open graf werden lijkreden uitgesproken door Clement De Craene, hoofonderwijzer, namens het *Sint-Vincentiusgenootschap* en de *Maatschappij van Onderlinge Bijstand* aan hun voorzitter, door Jozef Faut, secretaris van de gemeente Aalter, namens de Arrondissementsbond Gent en de provinciale Bond der Gemeentesecretarissen van Oost-Vlaanderen, en door graaf Antoine de Bousies als burgemeester namens het gemeentebestuur en de bevolking van Hansbeke. In deze grafreden werd hulde gebracht aan de diepgelovige overtuigde christen, de missievriend, de lekenapostel, de plichtsbewuste ambtenaar, raadsman en bemiddelaar.

2. *Bouw van de kapel*

Felix Vuylsteke bezat twee aaneengebouwde woningen in de Reibroek-

straat, palend ten westen aan de Driesstraat. Deze huizen werden vermoedelijk nog vóór 1894 heringericht als eengezinswoning, die door Charles Opsomer (10) tot 1 mei 1902 werd bewoond, nadien door Henri Mestdagh (11).

Een gedeelte van de tuin op de hoek van de Reibroekstraat en de Driesstraat werd uit het pachtgoed onttrokken tot het oprichten van de kapel. Hoewel enige twijfel kan bestaan omtrent het preciese bouwjaar (12) is het meer dan waarschijnlijk dat de bidplaats in 1894, na de twee opeenvolgende sterfgevallen van moeder en zoon, werd gebouwd (13). De kadastrale metingsschets, die de voorgaande van 1877 vervangt en normaliter bij iedere wijziging werd opgemaakt, dateert trouwens slechts van 1898 (14).

Het baksteenmetselwerk werd opgetrokken door Henri Van Ooteghem (15). Het timmerwerk (dakgebinte, torentje, ogiefgewelf), schrijnwerk (venster-ramen en ingangsdeur) en meubilair (altaar, communiebank, bidstoelen, zitbanken, pedestallen) werd uitgevoerd of vervaardigd door Felix Vuylsteke, die zoals zijn vader het beroep van timmerman uitoefende.

Het schilderwerk, inclusief alle muurschilderingen en versieringen, evenals alle op- en onderschriften in gotisch letterschrift, werden door de nog ongetrouwde zoon Achiel, toen onderwijzer, verzorgd.

De aanwezigheid in de kapel van de beelden van de H. Jozef, patroon der timmerlieden en van de H. Antonius, minderbroeder, duiden op een bijzondere verering van het gezin Vuylsteke voor deze heiligen.

De kruisweg in de kapel werd vervaardigd door Felix Vuylsteke. Hij kocht de prenten en maakte de omlijstingen. De onderschriften werden geschilderd door Achiel Vuylsteke.

Deze kruisweg werd kanonisch opgericht. Op 11 maart 1900 vroeg Hippoliet De Herde, pastoor te Hansbeke, aan de Vader Overste van de Orde der Paters Minderbroeders te Gent de kruisweg in de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te willen oprichten en inzegenen. De bisschoppelijke toelating hieromtrent werd op 27 maart 1900 verleend door A. Segers vicaris-generaal van het bisdom Gent en diens gevolg werd de kruisweg op 16 april 1900 plechtig ingewijd door pater Mateinus Goyens, minderbroeder, gevolmachtigde van pater Simon Van Gruythuisen, overste van het klooster van de Paters Minderbroeders te Gent. De authentieke oprichtingsakte in het Latijn, waarvan in bijlage een vertaling (16) volgt, berust bij juffrouw Maria Vuylsteke te Gent.

Uitgezonderd in de winterperiode wordt de kapel iedere zondag (namiddag) voor het publiek opengesteld. Hoewel ze niet als bedevaartplaats bekend stond werd ze als bidplaats vroeger druk door parochianen bezocht. De familie Vuylsteke kwam er iedere zondagnamiddag bidden. Meermalen werden de schoolkinderen tijdens een zomerse klaswandeling onder begeleiding van onderwijzeres of onderwijzer tot aan de kapel gebracht voor

Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.
(Math. V. S.)

BID VOOR DE ZIEL

VAN

FÉLIX VUYLSTEKE,

WEDUWNAAR VAN

HENDRIKA PROVYN,

geboren te Hansbeke, den 3 September 1833, aldaar godvruchtig in den Heer ontslapen, den 3 September 1909.

versterkt door de HH. Sacramenten.

Lid van het Genootschap van den H. Franciscus Xaverius, van den wekelijkschen Kruisweg, eeredid van de Conferentie van Sint-Vincentius.

Zijn leven was een voorbeeld van deugden, maar niets overtrof zijn levendig geloof en ootmoedige onderwerping aan Gods aanbiddelijken wil. Ook hebben de vertroosting des Heeren zijne ziel met vrede vervuld, wanneer de grootheid der smarten zijn hert doordrongen. (Job Ps. 93-29.)

Hij waakte op de voetstappen der zijnen en ging hen voor door het goed voorbeeld, indachtig de goddelijke belofte: Breng uwe kinderen wel op en zij zullen U tot vreugd dienen. (Prov. 39. 17.)

Duurbare Kinderen, Geliefde Kleinkinderen, ik verlaat U voor een beter oord, waar alle lijden onbekend is. . . Hebt dank voor de teedere liefde die Gij mij bewezen hebt; weest gezegend om de teedere zorgen waarmede Gij mij omringd hebt. De Heer schenke U overvloedig wat Hij beloofd heeft aan degenen die hunne ouders eeren: Hier een lang en gelukkig leven en nimmer den eeuwigern loon.

Lof, eer en glorie, zij aan het goddelijk Hert van Jezus.
(100 dagen aflant)

Drukk. C. Muylaert-Buyle, Hansbeke.

† Zelig aandenken van den heer
ACHIEL VUYLSTEKE

echtgenoot van

Mevrouw Philomena ROYGENS

Gemeentesecretaris, Voorzitter van het St. Vincentiusge-
nootschap en van den Onderlingen Bijstand, lid van ver-
schillige geestelijke genootschappen.

geboren te Hansbeke, den 10 October 1861 en aldaar
zeer godvruchtig overleden den 11 December 1931.
versterkt door de H.H. Sacramenten der stervenden

Uw Wil geschiede op aarde als in den Hemel

Gelukkig de dienaar, dien de Heer bij zijn komst
wakende vindt. Luc. XII 37

Uw woord zij: ja, ja; neen, neen. Matth. V 37

Hij was een ongemeen gestreng man, die voor
weelde of lichtzinnig genot geen duimbreed heeft
keweken op den rechten weg, hem door zijn leven-
dig geloof getrokken.

Op dat Geloof ging hij groot. Wie bewonderde
niet dien kindertijken eenvoud, waarmede hij de
vele Mariabeeldjes in gevel of tronk groette; die
diepe overtuiging en kennis, waarmede hij in ver-
trouwelijk gesprek of in 't openbaar over onzen
heiligen Godsdienst sprak; die mannelijke gods-
vrucht toen hij bad, of ingetogen het H. Sacrament
vergezelde.

De vele talenten waarmede de Heer zijn ver-
stand en hart verrijkt had, liet hij woekeren
niet tot zelfverheffing, maar ten bate van zijn even-
menschen.

Ook zullen eens voor hem getuigen: én al dege-
r en die in nood zijn wijzen raad kwamen inwinnen,
én vooral de zijnen, voor wie hij de trouwe echtge-
noot, de goede vader was, vol offerende liefde.

Gaarne had hij eens den priesterzegen van zijne
zonen ontvangen en de blanke Hostie uit hunne
hand genut. Maar de Heer had haast hem in
Zijn Hemel te roepen, waar hij met Anna en Made-
leintje over de zijnen blijft waken.

Jezus! Maria! Jozef!

M. Martens Hansbeke

een kort gebed.

3. *Onderhoud van de kapel*

Aanvankelijk werd aan de opeenvolgende pachters van het huis aan de kapel geraagd voor het toezicht, de opkuis en het openstellen van de bidplaats te willen zorgen. Hun huisvrouwen hebben zich nauwgezet van deze taak gekwetend, achtereenvolgend Maria De Grauwe en Maria Coopman, respectievelijke echtgenote(n) van Charles Opsomer, nadien Eugenie Maesschalck, echtgenote van Henri Mestdagh. Charles Opsomer sneed trouwens het wijk-watervat in 1896 na het overlijden van zijn tweede vrouw Maria De Grauwe. Tijdens de eerste wereldoorlog, op een nacht in september 1915, vielen twee verdwaalde bommen uit een Frans vliegtuigje, waarvan er slechts één ontplofte, vóór het huis aan de kapel (17). Door deze ontploffing werd de kapel beschadigd en vertoonde een brede scheur in de oostgevel, schuin oplopend naar het achterste vensterraam.

De woning onderging de grootste schade en stortte grotendeels in gelukkig zonder slachtoffers. Het eigendom met de woningen in puin werd door de erven Vuylsteke in 1919 verkocht aan Eugeen De Grauwe, vlaskoopman (18), die de koopakte op naam van zijn dochter Alice deed opmaken en een woning met aanpalend atelier liet heropbouwen. Het heropgerichte huis werd nog in 1919 betrokken door het echtpaar Cyriel De Muynck-Alice De Grauwe, die er een smidse uitbaatten (19).

Nadat Alice De Grauwe enige tijd voor het onderhoud van de kapel instond werd deze opdracht overgenomen door Clara Dierickx, dochter van Emiel, echtgenote van Cyriel Rots, later door Maria Martens, echtgenote van Raymond Verhelst, die opeenvolgend een partij land gelegen in de *Driesschen* van de familie Vuylsteke pachtten (20). Thans berust deze taak in handen van het echtpaar Sylvère Verhelst-Angèle Mortier, die op hun beurt de partij land in de Driesstraat (momenteel weide) in pacht houden. Na verloop van verscheidene decennia lijkt de kapel nog in vrij goede staat te zijn, maar toch worden sommige herstellingen dringend en noodzakelijk. Onder de belangrijkste gebreken moet worden vermeld dat de dak- en afloopgoten niet meer aanwezig zijn, zodat de afvoer van het regenwater te wensen overlaat. De onderste meterstrook van de binnenmuren zijn vochtig en beschimmeld, hetgeen duidelijk zijn oorzaak vindt in de gebrekkige afwatering en in het uit de grond opstijgend vocht. Ook het dak lekt waardoor de houten plafondbekleding wordt aangetast en de brede scheur in de oostgevel is niet (meer) dicht.

Binnen luttele jaren bestaat de neo-gotische kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën honderd jaar. Hopelijk wordt ze door uitvoering van de (hoogst)nodige herstellingswerken tegen verdere aftakeling behoed. Niet

alleen de industriële archeologie moet voor het nageslacht bewaard worden en blijven.

Albert MARTENS, Gent

Voetnoten

- (1) Maria Vuylsteke is de oudste dochter van Achiel en Philomena Roygens, kleindochter van Felix Vuylsteke en Hendrika Provijn, en werd te Hansbeke geboren op 21.02.1896.
- (2) Volgens gegevens, genoteerd tijdens een plaatsbezoek op zondag 1 maart 1987.
- (3) Antonius van Padua (Lissabon ca. 1195-Padua 1231), heilige en kerkleraar. Hij trad in de Orde van de Minderbroeders en ontplooi-de grote activiteit als docent in de theologie en als prediker. Hij wordt vooral vereerd als wonderdoener. Het centrum van zijn vere-ring is de basiliek van Padua.
- (4) Op de achterkant van de gesculpteerde muurplaat van het wijwater-vat is de familienaam „Opsomer” in drukletters gegrift. Bovendien werd er met potlood bijgeschreven „Chs Opsomer 4.8.1896”, dui-delijk verwijzend naar de houtsnijder en de datum van afwerking.
- (5) Familiekundige gegevens werden genoteerd uit de bevolkingsregis-ters en de registers van de burgerlijke stand van de fusiegemeente Nevele ; kadastrale gegevens werden geput uit het archief van de Dienst van het Kadaster te Gent, waarvoor aan allen onze dank.
- (6) Volgens orale mededeling van juffrouw Maria Vuylsteke tijdens een bezoek op 21 februari 1987 haar eenennegentigste verjaardag. Met dank en bijzondere hoogachting.
- (7) A. MARTENS, *Panorama en inwoners van Hansbeke, anno 1910 in Het Land van Nevele* jg. XV (1984), blz. 199 - 207.
- (8) Karel Louis Vuylsteke was zoon van August en Anna Vanden Abeele.
Hij werd te Aalter geboren in 1796 en stierf te Hansbeke op 20.11.1850. Joanna Maria Taghon werd eveneens te Aalter geboren in 1791 en overleed te Hansbeke, wijk Dorp, op 26.01.1855. Zij was dochter van Jacob en Regina Verscheure.
- (9) Maria Philomena Roygens, dochter van Bernard (° Lotenhulle 1812, † Lotenhulle 01.06.1882) en Sophie D'Hondt (° Poeke 21.04.1823, † Hansbeke 15.09.1907) werd te Lotenhulle geboren op 18.11. 1864 en overleed te Hansbeke op 25.04.1934. Haar vader was ge-meenteraadslid, ontvanger van het Arnbestuur en schatbewaarder van de Kerkfabriek te Lotenhulle.

- (10) Charles Opsomer, zoon van Leonard en Ursula Quartier, werd te Hansbeke geboren op 06.10.1848. Hij huwde achtereenvolgens te Hansbeke de eerste maal op 29.04.1886 met Seraphina De Grauwe (° Hansbeke 18.03.1849 , † Hansbeke 12.01.1889), dochter van Jan Francies en Anna Catharina Van Ootegem, hertrouwde op 30.06.1892 met haar oudere zuster Maria Theresia De Grauwe (° Hansbeke 13.09.1841, † Hansbeke 02.12.1895) en huwde op 09.09.1896 voor de derde maal met Maria Aurora Coopman (° Hansbeke 28.03.1841, † Ruiselede 06.11.1918). Hij was landbouwer en stoelvlchter, woonde aanvankelijk in de Veldstraat, later op de wijk Reibroek aan de Vuylstekekapel en vanaf 1902 op het Dorp. Hij stierf op de wijk Hamme op 09.12.1918.
- (11) Henri Mestdagh, landwerker later bakkersgast, zoon van Petrus en Rosalie Cocquyt, geboren te Zomergem op 20.06.1872, was op 23.04.1896 te Hansbeke gehuwd met Eugenie Maesschalck (° Hansbeke 18.01.1875).
- (12) Leon Van Den Driessche vermeldt 1890 als vermoedelijk bouwjaar van de kapel in de door hem met recente gebeurtenissen aangevulde geschiedenis van Hansbeke door F. De Potter en J. Broeckart, uitgegeven 1952 in eigen beheer.
In het parochiaal „Liber Memorialis“ wordt anderzijds geen melding gemaakt van de bouw of de inwijding van de kapel (met dank aan E.H. Marcel De Cock, pastoor te Hansbeke voor inzage van dit register).
- (13) Volgens mededeling van juffrouw Maria Vuylsteke werd de kapel gebouwd korte tijd vóór het huwelijk van haar vader Achiel, dat op 25.05.1895 te Lotenhulle plaatsvond.
- (14) In het kadastraal register wordt dienaangaande vermeld dat in de tuin (perceel 1072b), behorend bij de woningen (1071b en 1071c), een nieuwe constructie werd opgericht, het tuinperceel dientengevolge werd verdeeld (in 1072c en 1072d) terwijl een grenswijziging met de straat plaatsvond.
- (15) Henri Van Ooteghem, metser en kloefkapper, zoon van Charles en Maria Theresia Coddens, woonde in 1901 te Hansbeke op het dorp naast het molenhuis. Hij werd te Hansbeke geboren op 15.12.1854 en huwde op 08.03.1894 te Nevele met Maria Sophia Dhaenens (° Nevele 21.01.1863).
- (16) Dank aan mijn oudste broer Carlos Martens, rustend pastoor op de Spichtenhoeve te Maarkedal, voor de vertaling van de Latijnse tekst.
- (17) Uit „*Oost-Vlaanderen in oorlogstijd*“ Uitgave Davidsfonds, 1922, (met dank aan Antoine Janssens voor de mededeling).
- (18) Eugeen De Grauwe, zoon van Jan Francies en Anna Van Ootegem,

geboren te Hansbeke op 19.06.1853, gehuwd te Aalter op 28.04.1886 met Maria Vande Reviere (° Aalter 30.07.1849, † Hansbeke 08.02.1921) overleden te Hansbeke op 02.03.1929, was één der laatste vlashandelaars in het Land van Nevele (zie *Het Land van Nevele*, jg. VIII (1977), blz. 32 - 34).

- (19) Cyriel De Muynck (° Aalter 29.04.1891, † Gent 25.04.1974) zoon van Petrus en Francisca Reynders, huwde te Hansbeke op 11.10.1919 met Alice De Grauwe (° Hansbeke 07.06.1891, † Hansbeke 01.12.1963), oudstrijder oorlogsinvalides 1914 - 1918, was één der laatste hoefsmeden te Hansbeke. Zijn kinderen : Aline, Robert, Christine, Maria, Yvonne en Pieter.
- (20) Deze partij land met een totale oppervlakte van 101 a 30 ca ligt op de westzijde van de Driesstraat en staat kadastraal bekend onder Nevele, 3e Afdeling (Hansbeke), sectie A, 2e blad, nrs 869a en b.

Bijlagen.

1. Formulieren van alle documenten die volgens verscheidene decreten van de Heilige Congregatie der Aflaten vereist worden om geldig een heilige Kruisweg op te richten (Vertaling uit het Latijn)

1. Aanvraag (tot oprichting) van de Heilige Kruisweg

Eerwaarde Pater,

Ondergetekende aanvrager, H. De Herde pastoor te Hansbeke in het bisdom Gent, vraag nederig dat U, Vader Overste, zelf of door een andere pater aan u ondergeschikt, de staties van de Heilige Kruisweg zoudt willen zegenen en oprichten in de kapel van de heer Vuylsteke, gelegen naast de openbare weg.

Ik hoop deze gunst door de goedwilligheid van uw Vaderschap te bekommen.

H. De Herde, pastoor, hogergenoemde

Gegeven te (Hansbeke), de 11e dag der maand maart van het jaar 1900.

Wij verlenen instemming.

2. Instemming tot oprichting, te geven door de overste.

Gebruikmakend van het apostolisch voorrecht, welwillend aan onze Orde toegestaan, gaan wij graag in op het voornoemde schrijven van de aanvrager.

Wij verwittigen echter de aanvrager dat hij vooraf schriftelijke toe-

stemming moet hebben van de zeer eerwaarde plaatselijke bisschop en van de nodige anderen (indien er zijn) eveneens schriftelijk.

Gegeven te Gent, de 12e dag der maand maart van het jaar 1900.

Fr(ater) Simon Van Gruythuysen

Gardiaan van het klooster van Gent

3. Smeekschrift aan de Hoogwaardige plaatselijke Bisschop.

Zeer doorluchtige en hoogwaardige heer,

Ondergetekende aanvrager, H. De Herde pastoor te Hansbeke, vraagt na vooraf uw heilige ring te hebben gekust nederig aan uwe Hoogheid de toestemming waardoor de staties van de H. Kruisweg in de kapel van de heer Vuylsteke, gelegen langs de openbare weg, mogen opgericht worden.

Ik hoop deze gunst te bekomen door de goedwilligheid van uw doorluchtige en eerbiedwaardige heerschappij.

H. De Herde

Gegeven te Hansbeke, de 27e dag der maand maart van het jaar 1900.

4. Antwoord van de Hoogwaardige Bisschop

Wij staan toe dat de staties van de H. Kruisweg opgericht worden op de plaats waarover sprake is in voormeld smeekschrift.

A. Segers vicaris-generaal.

Gegeven te Gent, de 27e dag der maand maart van het jaar 1900.

5. Volmacht aan de ondergenoemde afgevaardigde.

Door dit schrijven vaardigen wij Pater Frater Mateino Goyens biechtvader en medebroeder, aan ons ondergeschikt, af om de heilige kruiswegstaties te zegenen en op te richten op de plaats waarvan sprake is in de aanvraag, met de daaraan verbonden aflaten, te verdienen door alle kristen gelovigen.

Met naleving van alle wettelijke voorschriften.

Gegeven te Gent, de 30e dag der maand maart 1900,

Frater Simon van Gruythuysen

Gardiaan van het klooster van Gent.

6. Formulier als getuigschrift van de oprichting

Bij volmacht, mij toegestaan, heb ik ondergetekende de heilige kruisweg, met daaraan verbonden en te verdienen aflaten door alle kristen

gelovigen die de kruisweg doen, opgericht op de plaats zoals hierboven vermeld in de aanvraag volgens de regels van de H. Congregatie van de Aflaten voorgeschreven de 10e mei 1742.

Tot geloofwaardigheid hiervan heb ik eigenhandig dit getuigschrift ondertekend de 16e dag der maand april van het jaar 1900.

P(ater) F(rater) Mateinus Goyens
O.F.F. Minor, hogergenoemd.

II. Gezinsfiche van

VUYLSTEKE FELIX

fs Karel en Joanna Taghon

° Hansbeke 03.09.1833

† Hansbeke 03.09.1909

PROVIJN HENDRIKA

fa Angelus en Sophia De Splenter

° Poeke 21.06.1831

† Hansbeke 21.02.1893

kinderen

1. Achiel
° Hansbeke 10.10.1861
† Hansbeke 11.12.1931
 2. Maria
° Hansbeke 07.09.1863
† Hansbeke 17.11.1884
 3. Joannes
° Hansbeke 19.05.1865
† Hansbeke 21.03.1866
 4. Augusta
° Hansbeke 25.04.1867
† Aalter 08.01.1939
 5. Jozef
° Hansbeke 19.04.1869
† Hansbeke 23.17.1893
 6. Jan Baptist
° Hansbeke 10.08.1871
† Hansbeke 02.09.1895
 7. Anna
° Hansbeke 30.08.1874
† Hansbeke 27.05.1875
- x Marie Philomena Roygens
° Lotenhulle 18.11.164
† Hansbeke 25.04.1934

III. Gezinsfiche van

VUYLSTEKE ACHIEL
fs Felix en Hendrika Provijn

° Hansbeke 10.10.1861
x Lotenhulle 25.05.1895
† Hansbeke 11.12.1931

ROYGENS MARIA PHILOMENA
fa Bernard en Sophia D'Hondt

° Lotenhulle 18.11.1864

† Hansbeke 25.04.1934

Kinderen

1. Maria
° Hansbeke 21.02.1896
2. Anna
° Hansbeke 29.11.1897
† Hansbeke 05.03.1919
3. NN
° q Hansbeke 17.06.1899
4. Magdalena
° Hansbeke 07.07.1901
† Hansbeke 19.04.1914
5. Jozef
° Hansbeke 31.10.1903
† Gent 16.01.1938
6. Antoon
° Hansbeke 08.06.1906

DE O.L.VROUW-KAPEL IN DE BEENTJESSTRAAT TE POESELE

De vroegere kapel (1740 - 1940)

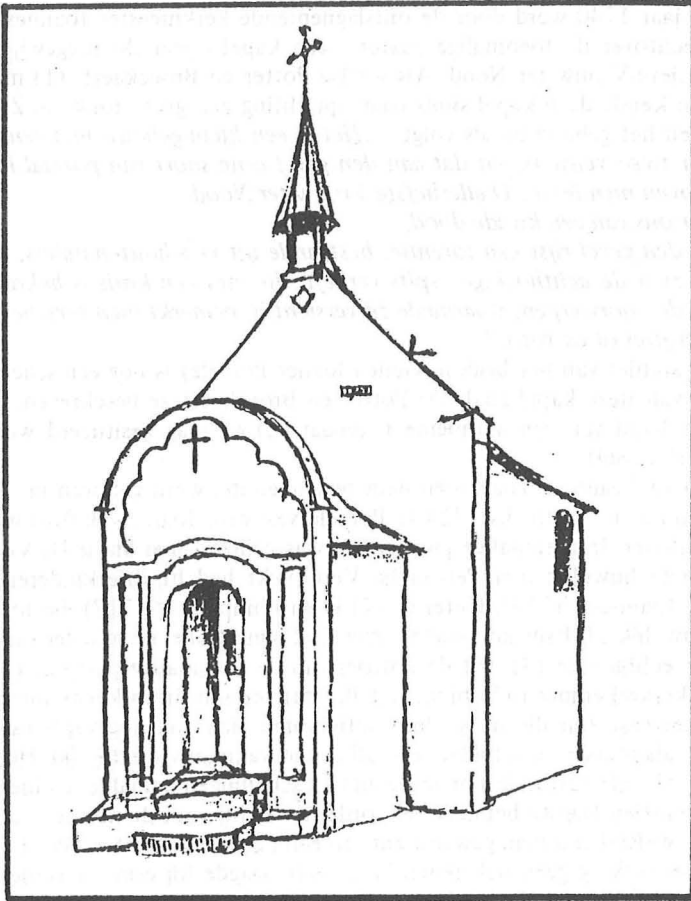
In het jaar 1740 werd door de ontslagnemende kerkmeester Joannes Baffort rechtover de toenmalige pastorie een kapel opgericht toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw ter Nood. Als we De Potter en Broeckaert (1) mogen geloven kende deze kapel sinds haar oprichting een grote toeloop. Zij beschreven het gebouwtje als volgt : „*Het is een klein gebouw met een spits dak en twee vensters, en dat aan den gevel eene soort van portaal heeft, waarboven men leest : O allerliefste Vrouw ter Nood*

Bewaer ons van een kwade dood.

Boven den gevel rijst een torentje, bestaande uit vier houten pijlers, waarboven zich de achthoekige spits verheft, die met een kruis is bekroond. Onder de voorwerpen, waarmede zij versierd is, bemerkt men verscheidene schilderijtjes of ex voto.”

In het archief van het bisdom Gent (dossier Poesele) is nog een schets bewaard van deze kapel zoals De Potter en Broeckaert ze beschreven. Ze is van de hand van een anonieme tekenaar (2) en mag gesitueerd worden omstreeks 1860.

Baffort of Beaufort, zoals men hem ook noemde, werd geboren in 1687 en kwam zich omstreeks 1724 te Poesele vestigen. Joannes Baffort woonde rechtover de toenmalige pastorie en was gehuwd met Marie De Vos. In een eerste huwelijk met Petronella Verdonckt had hij drie kinderen verwekt : Joannes (°1713), Pieter (° 1714) en Philippus (° 1717) die tot aan hun huwelijk bij hem inwoonden evenals Livina Galle, de moeder van zijn tweede echtgenote (3). Uit de notities van de toenmalige pastoors (4) en uit de kerkrekeningen (5) blijkt dat Baffort een schrijnwerker-timmerman moet geweest zijn die naast deze activiteiten zich ook nog verdienstelijk maakte als metser en schilder, een all-round vakman voor die tijd. Hoewel hij in 1735 als pastorale tiende slechts 12 schellingen betaalde, en hiermee tot de vijftien laagste betalers behoorde, moet hij voor de normen van die tijd een welstellend man geweest zijn. In een periode dat het overgrote deel van de bevolking geen bakstenen huis bezit slaagde hij erin een stenen kapel op zijn grond op te richten. Daarbij moeten we nog vermelden dat reeds in 1734 dezelfde Baffort een nieuwe woning liet oprichten (6) langs de Bredeweg, ongeveer halverwege het *Kruiske* en de *Neerschuurbeek*. Pastoor Leyten vermeldde dit gebeuren in zijn parochieregister (7) en pende er de woorden „*den moeijal*” bij neer. Dit laatste slaat terug op Baffort en

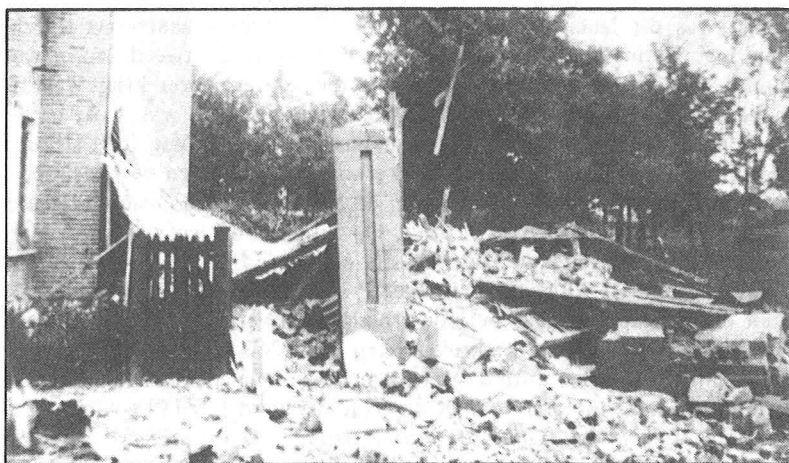
De kapel anno 1860 naar een anonieme tekenaar.
(Archief Bisdom Gent)

doet ons vermoeden dat het tussen pastoor Leyten en Joannes Baffort niet altijd koek en ei was. Misschien was het daarom dat onze kapelbouwer wachtte tot pastoor Leyten overleden was om de kapel met de hele inboedel aan de kerk over te maken.

De schenkingsakte, opgemaakt op 12 maart 1757, vermeldt dat de kerk ertoe gehouden werd de kapel te onderhouden en te herstellen indien nodig. Als aanbeveling wordt het aanstellen van een kapelmeester vooropgesteld. Deze akte werd samen met meerdere oude documenten op 11 april 1967 door E.H. Smesman aan het Rijksarchief in Gent overgemaakt (8). Een afschrift van dezelfde akte vonden we ook terug in de kerkrekeningen van 1757 en in de losse notities die pastoor Feyerick ons achterliet (4). Waarom Joannes Baffort de kapel oprichtte zal wel steeds een raadsel blijven ; misschien kadert het gewoon in de grote verering die O.L.V. te beurt viel gedurende de achttiende eeuw en dient geen speciale reden gezocht te worden. Over de periode waarin Baffort de kapel aan de kerk schonk zijn wel enige gegevens over hem bekend. Zo vonden we dat hij en zijn echtgenote op 30 november 1756 een bedrag van 25 ponden aan de kerk schonken „*op conditie nochtans dat dese kercke aen dito Baffort syn leven gedenkende jaerlycx moet betaelen een somme van 15 sch. gr.*”. Op de dag van de schenking zelf wordt aan Baffort en zijn echtgenote bevestigd dat de bisschop van Gent, de baljuw en de pastoor hen voortaan toelaten „*eene particuliere plaetse inde kercke deser prochie onder den oxael*” te bezetten mits de betaling van tien stuivers per jaar. Naar alle waarschijnlijkheid was dit laatste gebeuren wel de rechtstreekse aanleiding tot de schenking. Vermelden we nog dat Pieter Baffort, de tweede zoon van Joannes, in 1757 de verbouwing van de pastorie toegewezen krijgt waarbij een bedrag van 150 ponden grooten wisselgeld gemoeid was. Kort na de schenking werden door de baljuw en de pastoor Joannes Van Oost als *capelle meester* aangesteld. Evenals de kerkmeesters dienden de kapelmeesters de eed af te leggen in handen van de baljuw of bij diens afwezigheid in handen van *den procureur d'office*. Op 5 mei 1760 legt Guillaume Van Doorne de eed af als nieuwe kapelmeester en worden P 30 - 9 - 2 - 6 geteld als ontvangsten. De uitgaven bedroegen P 27 - 12 - 0 waaruit we mogen afleiden dat de kapel in deze periode ernstig werd verfraaid of aan serieuze herstellingen toe was. De kerkrekeningen van 1763 melden een netto inkomen van vijf ponden groten. Met dit bedrag en het positief saldo dat de rekening van kapelmeester Van Oost vertoonde werd J. Van Eeckhaute uit Gent betaald „*voor het schilderen ende vergulden van de autaeren van O.L.Vrouw ende Sint-Anna*” in de kerk. In 1765 werd een positief saldo van P 3 - 10 - 0 voorgelegd en vier jaar later op 28 januari 1769 werd Judocus Dhondt als nieuwe kapelmeester beëdigd, een bedrag van de inkomsten of uitgaven werd niet vermeld. De laatste vermelding van een kapelmeester

Omstreeks 1912 (vergroot fragment uit een postkaart van die tijd).

Op 27 mei 1940, enkele ogenblikken na de vernieling, nam ons lid de heer Adhemar Mestdach deze foto van de puinen van de O.L.-Vrouwkapel en zorgde zo voor een uniek tijdsdocument.

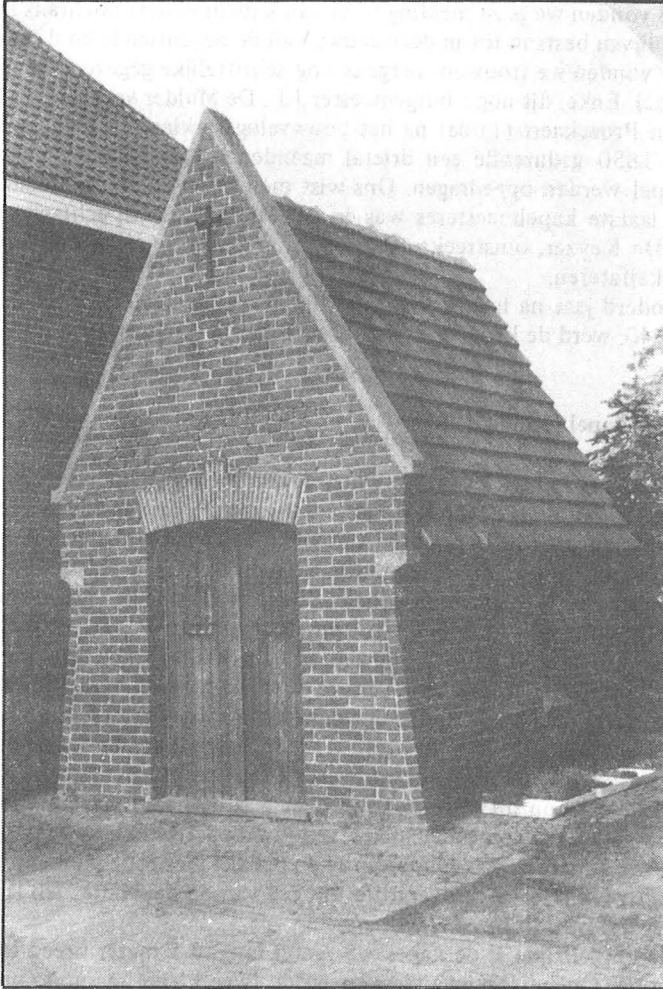
dateert van 19 augustus 1773. Het was Joannes De Schrijver, de ontslagnemende kerkmeester, die de eed aflegde in de handen van Jan Frans Van Melle *procureur d'office* bij afwezigheid van baljuw J.E. Delzoy. Over de vorige kapelmeester werd het volgende neergeschreven : „*Judocus D'hondt heeft ingebracht sijnen sleutel als capellemeester die dannof heeft gedaan rek. aen heer pastoor die daarmede heeft gecocht sieraden voorde kercke*”. Na 1773 vonden we geen melding meer van kapelmeesters nochtans is deze functie blijven bestaan tot in deze eeuw. Van de negentiende en de twintigste eeuw vonden we trouwens nergens nog schriftelijke gegevens terug over deze kapel. Enkel dit nog : burgemeester J.F. De Mulder verklaarde aan De Potter en Broeckaert (1) dat na het bouwvallig verklaren van de parochiekerk in 1850 gedurende een drietal maanden de goddelijke diensten in deze kapel werden opgedragen. Ons wist men te vertellen dat Ursula Peirens de laatste kapelmeesteres was en dat Marie Haerens, echtgenote van August De Keyzer, omstreeks 1920 een som geld schonk om de kapel te laten opkalfateren.

Tweehonderd jaar na haar oprichting, tijdens de beschietingen van de meidagen 1940, werd de kapel door een obus volledig verwoest (9).

De huidige kapel (1957 - 1987)

Vele Poeselaars keken ietwat verwonderd op toen in de zomer van 1957 een gedeelte van de tuin van rustend-onderwijzer Pieter Mestdach in beslag werd genomen voor het oprichten van een nieuwe kapel. Uit krantenknipsels van die tijd zou men verkeerdelijk kunnen opmaken dat het hier ging om een initiatief van enkele inwoners, doch dit is volledig verzonnen. Opdrachtgever-bouwheer was het Gemeentebestuur van Poesele dat van het Ministerie van Wederopbouw een bedrag van 50.000 frank had weten te bekomen tot het heroprichten van de vernielde kapel. Aan de Poeselse Kerkfabriek werd 10.366 frank oorlogsschade toegekend (5.366 frank in baar geld en 5.000 frank in obligaties) die moesten dienen voor de bemoeieling van het gebouw. De werken werden toegezegd aan aannemer Georges Blancke & zoon uit Poesele ; architect was de heer Claes uit Drongen. De nieuwe kapel is een sober grauw gebouw opgetrokken in baksteen afkomstig uit de streek van Oudenaarde en bedekt met rode pannen van het type *beaucourc*. Het is een vergrote uitgave van de kapel die zich langs de Bredeweg bevindt op *Goed ten Briele*.

Langs de binnenzijde is de kapel 3,5 meter lang, 2,5 meter breed en 3,15 meter hoog. Op beide zijwanden boven de twee kleine raampjes was een tekst aangebracht die bij de laatste schilderbeurt achteloos werd overschilderd. De tekst op de rechterwand (10) is totaal onleesbaar geworden doch op

De huidige kapel

de linkerwand lezen we nog vaag „*ik ben de maagd der armen*”. Een nieuwe schilderbeurt is echter noodzakelijk en ook de bepleistering boven de dubbele ingang deur is aan herstelling toe.

Op het altaar staat het beeld van O.L.Vrouw van Banneux. Het is 160 cm hoog, kostte 3.400 frank en werd vervaardigd in het atelier van de Brugse kunstenaar Dupont. Tevens werden vier stoelen aangekocht en een offerkandelaar in smeedijzer.

Op 7 december 1957 's avonds had de plechtige inwijding plaats door E.H. Smesman vergezeld door de E. Zusters van het klooster en enkele gelovigen. De kapel is eigendom van de Poeselse kerkfabriek die moet instaan voor haar onderhoud. Enkele jaren terug werd het oorspronkelijke pad rond de kapel uitgebroken en vervangen door kleine kasseien. Een echte bidplaats kan je dit Mariaheiligdom niet noemen, toch valt het op hoeveel kaarsen er nog aangestoken worden (bijna dagelijks) ter ere van O.L. Vrouw, vooral tijdens de examenperiodes en dit reeds sinds haar oprichting tot op de dag van vandaag.

André BOLLAERT
Poesele

Bijlage

Den onderschreven Joannes Baffort insetene der Parochie en vrij : eygenomme van Poessel comt te cederen de cappelle (staende rechtover de pastorije van Poessel, door de voornoemden Joannes Baffort gesticht en gebauwt) met al t'wasch, ornamenten en alles dat in de selve is berustende) ande Kercke van Poessel en ter haeren profijte, soo van offerande omhaelen met de schale, en andere incomen present en toecomende. Mits nochtans dat de voorseyde kercke op haer t'last is anveerdende van de voorseyde cappelle t'onderhouden van noodighe reparatie, en restauratie dies noodigh sijnde.

Soo ist' dat den voornoemden Baffort hem van alles t'eenen mael ontblootenden ten dienijnde den sleutel der voorseyde cappelle levert in d'handen van den heer pastoor, als over de selve directie hebbende mits metter tijdt te stellen eene cappelle meester naar beliefte van den heer Pastor & Balliu,

actum 12 maart 1757
get. Joannes Baffort
P. Feyerick, pastor
Guilliaeme Van Doorne

Noten

1. F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeente Poesele*, blz. 25 - 26.
2. zie ook A. BOLLAERT, *Iets over oude grafstenen in de kerk van Poesele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVII (1986), blz. 264.
3. R.A.G., kerkarchief 4, Poesele : status animarum 1728 e.a. notities.
4. R.A.G., kerkarchief 4, Poesele : status animalium 1737 e.a. notities.
5. R.A.G., baronie Nevele, Poesele, nrs. 1615 en 1616, kerkrekeningen 1740 - 1773.
6. Tot op heden is Bredeweg nr. 3 bewoond door de heer en mevrouw Julien en Anna Van Oost-De Vreeze.
7. R.A.G. parochieregisters, Poesele 1.
8. R.A.G., kerkarchief 4, Poesele (13) - zie bijlage.
9. Volgens de notities van E.H. Roegiers gebeurde dit op 27 mei (Liber Memorialis 1940 - 1973, blz. 3).
10. Eertijds stond er : „Ik kom het lijden verlichten“.

DE H.-ANTONIUSKAPEL IN DE KASTEELDREEF TE SINT-MARTENS-LEERNE

Opgedragen aan mijn moeder Bertha ter gelegenheid van haar tachtigste verjaardag (° Sint-Martens-Leerne 25.8.1907)

Wie op een zonnige lente- of wintermorgen van Gent via Drongen naar Deinze rijdt bemerkt, vóór hij de dorpskom van Sint-Martens-Leerne binnenrijdt, achter een zeshonderdmeterlange private dreef een in het zonlicht badend kasteel dat, qua uitzicht, ietwat aan een Franse „*château*” doet denken waarachter je enkele hectaren wijngaarden zou verwachten. Het is het kasteel van de Vlaamse patriciërsfamilie *van Crombrugge van Leerne*. Het oorspronkelijke domein kwam op het einde der achttiende eeuw in handen van Joseph Bernard van Crombrugge. Het bestond uit een buitengoed en vier hoeven, verdeeld in 59 percelen, dat behoorde aan de heerlijkheid Drongen. Vanaf die tijd tot op vandaag is het steeds, van vader op zoon, in handen gebleven van dezelfde familie *van Crombrugge* die sinds 1963 de toevoeging *van Leerne* aan haar naam draagt.

Iets verderop, op het einde van de voorzijde van het kasteeldomein, langs de kasteeldreef, richting Engelhoekstraat bemerken we een kapel die opvalt door haar uiterlijke rijkdom.

Het in kleine rode bakstenen opgetrokken heiligdom draagt de kleuren van de kasteelheer. De deuren met smeedijzeren vlechtwerk zijn in het rood geschilderd terwijl ronde witstenen zuilen voor het deurkozijn opgesteld staan. De kapel is toegewijd aan de heilige Antonius van Padua en is waarschijnlijk een der grootste kapellen in Vlaanderen ter ere van deze heilige gebouwd.

Deze heilige minderbroeder werd geboren te Lissabon in 1195 en overleed te Padua in 1231. Tijdens zijn korte leven werd hij vermaard als prediker van het evangelie bij de Moren in Noord-Afrika. Spanjaarden en Italianen koesteren een grote verering voor hem. Spaanse grootmeesters als de 17de eeuwse schilders Murillo (kathedraal van Sevilla) en Ribera (Madrid) vereeuwigden deze heilige op doek.

Hij wordt afgebeeld als een broeder met in de ene hand de bijbel waarop het kindje Jezus zit en in de andere hand een witte lelie, symbool van de zuiverheid. Hij is de patroonheilige van de plateelbakkers (faïencebakkers) en de pottenbakkers, doch wordt deze heilige het meest aanroepen voor het terugvinden van verloren voorwerpen. Om die reden is hij wellicht tot op de dag van heden nog een van de populairste volksheilige in ons land.

H.-Antoniuskapel in de kasteeldreef te Sint-Martens-Lerne.

De kapel is toegankelijk via een zijdeur die uitmondt in het meer dan vijftien hectaren groot domein van de kasteelheer. Van binnenuit wordt zo de dubbele ingang deur langs de straatzijde geopend.

Wie de kapel binnentreedt kan niet naast het ongeveer anderhalve meter hoge beeld van de heilige Antonius kijken dat boven op het altaar in het koor van de kapel staat. Dit halfoverkoepeld koor is 120 cm lang en 260 cm breed en wordt bereikt via twee treden van 16 cm hoog elk. Bovenaan het koor, gescheiden van de rest van de kapel door twee zuilen met een gewelf, leest men : „*H. Antonius bid voor ons*”. In het midden van deze tekst, na de naam van de heilige, is een hart afgebeeld omstrengeld met twee koorde die een lelie omklemmen. Achter het beeld in het koor zijn diverse witte cirkels afgebeeld waarin de letters *SAP* (Sint-Antonius Padua) dooreengestrengeld verwerkt zijn.

Het schip van de kapel (455 cm lang en 335 cm breed) is gewelfd en wordt schijnbaar gedragen door twee zuilen die in de muur zijn verwerkt. De decoratie van het gebouw staat volledig in het teken van het heilig hart van Jezus en Maria. Zo zien we links vooraan het met doornen gekroonde hart van Jezus en rechts het doorstoken hart van Maria. Achteraan de kapel hangen twee kaders (38 cm op 33 cm) die het onbevleete hart van O.L. Vrouw en O.L.Heer voorstellen.

Aan de zijmuren zien we 15 vergulde kadertjes (19 cm op 15 cm) waarvan 14 bovenaan een roze kruisje dragen. Het is een kruisweg die op 5 augustus 1877 door de paters Minderbroeders Recollecten uit Gent aan deze kapel werd geschonken met de toelating van het bisdom, zo staat het te lezen op het vijftiende kader dat naast de toegangsdeur hangt en waarop een merkwaardige stempel van de minderbroeders voorkomt die de vijf stigma van Jezus voorstelt. Boven de kruisweg staan vier teksten die de lof van de heilige uitbazuinen en ons meer vertellen over het tot stand komen van de kapel. Alle voorzieningen voor het opdragen van het misoffer zijn hier voorhanden toch is het ongeveer twintig jaar geleden dat hier nog een mis werd gecelebreerd ; dit gebeurde toen ter gelegenheid van een feest van de Rijkswacht.

Naast de prachtige vloer en de sierlijke wanden is de bemeubeling eerder sober gehouden. Een ruw eiken communiebank met in het midden een offerblok deelt het schip van de kapel in twee. Achter de communiebank bevinden zich links en rechts twee zitbanken die samen plaats bieden voor acht personen. De achterste banken zijn voorzien van een rugleuning. In de ruimte vóór de communiebank staan vier stoelen ; twee staan opgesteld om te gaan neerzitten, de andere staan opgesteld om te knielen. Op deze stoelen lezen we de namen van *Mr. en Mme. Leonce van Crombrughe*, waarmee we meteen bij de oorsprong van de oprichting van de kapel beland zijn. De overlevering te Lerne wil namelijk dat Leonce van Crombrughe de

Interieur van de kapel. Centrale deel van het koor met het
altaar en daarboven het beeld van de H.-Antonius.

kapel liet oprichten omdat hij als pauselijke zoeaaf de slag van Mentana overleefde.

Van Crombrugghe was inderdaad zoeaaf bij de pauselijke troepen.

Hij stond er ingeschreven onder het stamnummer 2906. Hij werd te Gent geboren op 1 april 1847 als vierde kind van Napoleon-Charles-François en Coralie van Alstein en werd er op 5 april (tweede paasdag) plechtig gedoopt in de kerk van Ekkergem. Pas 19 jaar werd hij pauselijke zoeaaf op 12 of 17 mei 1866. Hij trok niet met de gewone lichten zoeaven naar Italië, die gratis vervoer genoten, maar ondernam de reis op eigen kosten. Reeds op 18 januari 1867 werd hij korporaal. In die functie nam hij deel aan de veldtocht van Mentana en aan de slag van Mentana op 3 november 1867. Deze veldslag had voor de pauselijke zoeaven een speciale betekenis. Het was tevens de belangrijkste overwinning die door een regiment van katholieke vrijwilligers werd behaald op de *roodhemden* van Garibaldi. Het zou nu nog ongeveer drie jaar duren eer de revolutionairen Rome zouden kunnen innemen en Victor-Emmanuel op de koningstroon plaatsen. Vermoedelijk onderscheidde van Crombrugghe zich in deze veldslag want begin december werd hij tot sergeant benoemd.

Op 29 oktober 1868 zwaaide hij af bij „ministrieel besluit”. Dit betekent dat de afzwaai gebeurde om gezondheidsredenen, op aanvraag van de ouders of eventuele andere persoonlijke redenen. Was hij ziek geworden, gewond geraakt? De juiste toedracht konden we niet achterhalen.

Bij zijn terugkeer huwde hij de Française *Louise Rasson* en vestigde zich te Gent waar hij op 22 april 1875 overleed.

We blijven echter met een raadsel opgezadeld.

Als we de tekst op de wand van de kapel links achteraan mogen geloven dan zou de kapel in 1872 opgericht zijn door Louise Rasson (*) ter nagedachtenis van haar overleden echtgenoot, wat dus uiteraard niet kan. Ofwel werd de kapel in 1872 door Léonce van Crombrugghe opgericht en werd de tekst op de wanden later aangebracht ofwel werd de kapel in 1875 (of later) gebouwd en vergiste men zich bij een eventuele herschildering van datum wat het stichtingsjaar betreft.

De kapel was eertijds tijdens het weekend open en werd regelmatig door Antoniusvereerders bezocht. Toen echter in 1973 de eigenaars met vakantie in het buitenland waren werd er al het koper gestolen, waarna besloten werd de kapel niet meer open te laten. Voor eventuele novenen en de jaarlijkse bedevaart wordt hier echter nog een uitzondering gemaakt. Dan blijft de kapel een ganse week open doch er wordt nauwlettend een oogje in het zeil gehouden. Deze bedevaart, te Leerne ook *ommegang* genoemd, vindt ieder jaar plaats op de zondag na 13 juni (feestdag van de H. Antonius van

(*) Louise Rasson hertrouwde later met Ernest Thibbaut.

Léonce van Crombrugge, Negentiende-eeuws schilderij dat zich in het kasteel van Sint-Martens-Lerne bevindt.

Padua) en brengt naargelang de weersomstandigheden heden ten dage nog 70 tot 100 gelovigen op de been. Van op de hoek van de Engelhoekstraat met de steenweg Gent-Deinze trekken de bedevaarders al biddend naar de kapel waar ze na een kort sermoen gezegend worden met de relikwie van de heilige.

In de jaren dertig, ten tijde van pastoor Roggheman, kwam een zekere pater Van den Abeele er prediken, wiens verhoog op de gelovigen steeds een grote indruk naliet. In die tijd was het ook de gewoonte de hagen rondom de boerderijen te scheren langs de weg waar de bedevaart langskwam. Het is en was zondermeer een belangrijke dag voor de bewoners van de Engelhoekstraat. In de week na de ommegang zijn het vooral enkele vreemden en de inwoners van „het andere Leerne” (Bachte-Maria-Leerne) die de kapel bezoeken.

Oudere inwoners wisten ons ook te vertellen dat het vóór de Eerste Wereldoorlog spookte om en rond de kapel. 's Avonds lag er altijd iemand met zijn armen op de haag naast de kapel zodat na zonsondergang nog weinigen graag langs daar voorbijkwamen. Later heeft het nog gespookt in de Kasteeldreef. Zekere Paul Seye zou de kinderen de stuipen op het lijf gejaagd hebben door spook te spelen in de dreef wat hem de bijnaam *Paul Spook* bezorgde.

Een Leernse remedie om oud te worden lijkt wel het ideale om dit artikel af te ronden. Mijn grootvader, Petrus De Wulf, woonde in de Engelhoekstraat en werd 99 jaar en dankte dit naar eigen zeggen aan druppelkes, zijn onafscheidbare pijp en zijn dagelijkse bezoeken aan de H. Antonius. Je moet het maar weten.

André BOLLAERT
Poesele, 13 juni 1987

Bijlage

De teksten op de binnenmuren van de kapel.

Links vooraan

Wilt ge mirakels zien ? Het weenen, kermen, zuchten
de duivel, pest en dood en ketters moeten vlugten
geen mensch, hoe ziek hij zij, die niet gezond opstaat :
Geen droefheid, geene pijn, die niet uit t'hert vergaat.

Rechts vooraan

De zee verliest haar woed : de boeyen der gevangenen
gaan los en vallen neer, zo oud als jong ontvangen
in hunnen nood en druk, hulp, troost en onderstand
en het verloren goed, komt weder hun ter hand.

Rechts achteraan

Die tot Antonius verzucht in zijn gebeden
wordt van gevaar bevryd, van ramp en zwarigheden
dat hij die 't ondervond, de waarheid openbaar
dat de stad Padua die wonderen verklaar.

Links achteraan

Deze kapel is gesticht ten jare 1872 ter nagedaghtenis van den betreurden
edele heer Leonce van Crombrugghe door zijn ontroostbare weduwe
dame Louise Rasson en in t' bijzonder aan Godsvrucht den H. Antonius
van Padua toegewijd.

Bronnen

- MAES A., *De Zomergemse zoeaven*, Zomergem, 1984.
- J.H. WILLEMS & H. LAMANT, *Armorial Français 1963 - 1973*, Tome V, Fascicule 3.
- Met dank aan Mevrouw Carl van Crombrugghe van Leerne voor de goede ontvangst en de verstrekte inlichtingen en aan E.H. Albert Maes, diocesaan sekretaris Pro Petri Sede, voor zijn bereidwilligheid ons de nodige gegevens te verstrekken over zoeaaf van Crombrugghe.
- Dank ook aan de inwoners van Leerne die ons zo bereidwillig te woord stonden doch het op prijs stelden dat hun naam niet werd vermeld.

KAPEL VAN O.L.VROUW VAN LOURDES TE NEVELE

De bouwheer en zijn familie

Van in de vroegere Kernemelkstraat, nu de A.C. Van der Cruyssenstraat, liep eertijds een 100 meter lange dreef, vóór 1914 beplant met eiken en beuken ; tussen de twee oorlogen in waren het abelen, naar het kasteel dat in dokumenten bekend staat als *De Motte*, *De Kluize* of ook als *Kasteel van Nevele*. Vernoemd kasteel was gebouwd op een *motte*, omgeven met een brede wal, dit was voor de Franse overheersing de *Heerlijkheid Ten Rietgaver*.

Rond 1830 was de motte met kasteel en omliggende landerijen eigendom van de edele familie *van der Meulen* uit Dentergem.

Hun dochter Adilie - Emilie van der Meulen, geboren te Dentergem in 1803 en overleden te Nevele in 1875, huwde met Emile - Pierre Mulle, geboren te Gent in 1798 en overleden te Nevele in 1886. In 1849 komt het domein door erfenis in handen van de echtelingen Emile Mulle en Adilie van der Meulen. Het Koninklijk Besluit van 30 november 1870 verleende aan Emile Mulle, evenals aan zijn drie zonen, het recht *de Terschueren* bij zijn naam te voegen (1).

Uit deze verbintenis zijn vijf kinderen geboren, twee meisjes en drie jongens. Eén ervan zullen we in deze bijdrage aanhalen, namelijk Léonce - Auguste E.M.G. Mulle de Terschueren die te Tielt werd geboren op 22 augustus 1830.

In 1867 stapt Léonce in de gemeentepolitiek en wordt gemeenteraadslid van Nevele, in 1871 is hij provincieraadslid van Oost-Vlaanderen en brengt het in 1874 tot burgemeester van Nevele tot 1879.

Op 22 augustus 1882 huwde hij te Elen in Limburg de veel jongere gravin Isabelle - Marie H.G. d'Alcantara, die daar geboren was in 1854. Ze namen hun intrek in het kasteel te Nevele. Léonce Mulle de Terschueren wordt opnieuw burgemeester van Nevele in 1884 en zal het blijven tot aan zijn overlijden in 1888 (2).

In 1887 wordt burgemeester Léonce erg ziek, men consulteert dokters en specialisten maar niets mocht helpen. Ten einde raad hoopt men op een wonder ; de beide echtelingen doen samen een belofte, ze zullen een kapel bouwen voor Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, aan wie zovelen hun genezing te danken hebben. De zieke burgemeester neemt voor het laatst deel aan de raadszitting van 25 juli 1888, vanaf dan blijft zijn zetel onbezet. De echtelingen besluiten dus een kapel te bouwen op hun eigendom gelegen langsheen de Biebuyckstraat op een deel van het perceel, kadastraal bekend onder Sectie F. nr. 173E. De werken vingen nog hetzelfde

Burgemeester Léonce
Mulle de Terschueren

Gravin Isabelle
d'Alcantara

Opdrachtgevers voor het bouwen van de
kapel van O.L.Vrouw van Lourdes.

Architect Joseph Van den Heuvel, ontwerper van de kapel.

jaar aan en de kapel kwam gereed eind 1888. Ze werd plechtig ingewijd op 8 december 1888. Negen dagen later overleed burgemeester Léonce Mulle de Terschueren. De echtgenote erfde per testament het goed, ze verliet Nevele voor goed op 3 maart 1890. Enige tijd later zal ze in het huwelijk treden met graaf A.F.G.E. de Gourcy - Sercainchamps. Ze overleed in 1916. Het goed was verkocht, de nieuwe eigenaar was Baron Maurits de Peellaert, geboren in Doornik in 1861 (3).

Het oprichten van een kapel

De echtelingen Léonce Mulle de Terschueren en gravin Isabelle d'Alcantara ontboden de Nevelse bouwkundige Joseph M.F. Vanden Heuvel, wonende Langemunt 33. De bouwkundige was geboortig van Beersel in 1843, hij overleed te Nevele in 1908. Joseph was te Nevele schatbewaarder van de kerkfabriek en bestuurder van de gemeentelijke tekenschool en gehuwd met Sylvie Steyaert. De man had reeds ruim de sporen verdiend met ontwerpen zoals *den Rusthof* (4), de nieuwe vrouwenafdeling in *het hospitaal Louise - Marie* te Nevele (5) en de grote verbouwingswerken aan de zuider- en noordergevel van de Nevelse kerk. Joseph zette zich aan de tekenafel en ontwierp een pracht van een kapel, het gebouw zou een zaalkapel worden met een koor in absidiale vorm. De voorgevel stak boven het dak uit, was bedekt met blauwe hardsteen dat in het midden eindigde in een groot kruis. Het spitse dak was met schaliën belegd. Men betrad de kapel door een dubbeldeur. De binnenafmetingen zijn 2,80 meter breed en 5 meter lang. De zoldering betimmering is in neogotische stijl in het mooie geverniste Riga-hout. Lange de beide zijkanten van de kapel zijn er 2 smalle ramen ingebouwd. Boven de deur is een roosvenster aangebracht. Het koor is 1m lang en is van de kapel afgezonderd door een kunstig hek in smeedwerk. In dat koor is een altaar aangebracht in hout. Op het blad is een soort van klein tabernakel gebracht waarop een beeld staat. Langs beide kanten aan de voorgevel staat een ijzerwerk dat de vorm heeft van een kwart cirkel. Het smeedwerk eindigt in een gemetselde kolom die dan op haar beurt bedekt is met een stuk hardsteen, uitgekapt in vier naar elkaar toekomende dakjes. Ook de zes steunberen zijn bedekt met blauwe hardsteen. De baksteen van het bouwwerk is de rode machinaal gefabriceerde steen metende 19 x 9 x 5 centimeter. Het is een mooi en kunstig geheel ontworpen door Joseph Van den Heuvel. Eens de ruwbouw afgevoerd restte nog de binnenversiering. Voor deze schilderwerken werd een beroep gedaan op het zo bekende kerkschildersbedrijf van Theodoor Janssens. Deze is te Nevele geboren op 28 oktober 1852 en er overleden op 24 februari 1899 (6). Hij woonde in de Kortemunt, terwijl zijn werkhuis

Monsieur Mulle de Terschuereu
a l'honneur de vous faire part du mariage
de son fils Léonce, Conseiller provincial de
la Flandre orientale, avec Mademoiselle la
Comtesse Isabelle d'Alcantara.

Château de Ninove,

le 29 Août 1822.

Huwelijksaankondiging van Léonce Mulle de Terschuereu
en gravin d'Alcantara.

langs het kanaal lag. Theodoor was een zeer bekend kerkschilder met een grote palmares aan uitgevoerde werken. De binnenzijde van de kapel kreeg een frisse lichtblauwe tint versierd met bloemen, rozen, leliën en bloemslingers in goud. In het koor werden links en rechts telkens die engelen geschilderd die lof en eer betuigen aan Onze-Lieve-Vrouw. De voorzijde van het tabernakel was beschilderd met het lijdensaangezicht van Christus met de doornen kroon, de drie panelen van de altaartafel met taferelen uit het leven van de Moeder Gods.

Dezelfde Theodoor Janssens bezat, benevens zijn kerkschildersbedrijf, ook een beeldenatelier waar voor kerken en kapellen heiligenbeelden in gips vervaardigd werden, die door zijn personeel beschilderd werden. Hij kreeg de opdracht een beeld te maken van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, iets wat hij op waardige wijze verwezenlijkte. Het Onze-Lieve-Vrouwbeeld heeft een hoogte van 1,25 meter, is prachtig beschilderd in lichtblauw en goud, het bezit een stralenkrans in hout die bezet is met parels van geslepen en gekleurd glas, dit beeld zou bij de inwijding op het kleine tabernakel geplaatst worden. Deze kapel, de mooiste versierde van de Nevelse kapellen, biedt plaats voor tien stoelen.

Achter het gebouw werd een bosje aangeplant met populieren en elzestruiken.

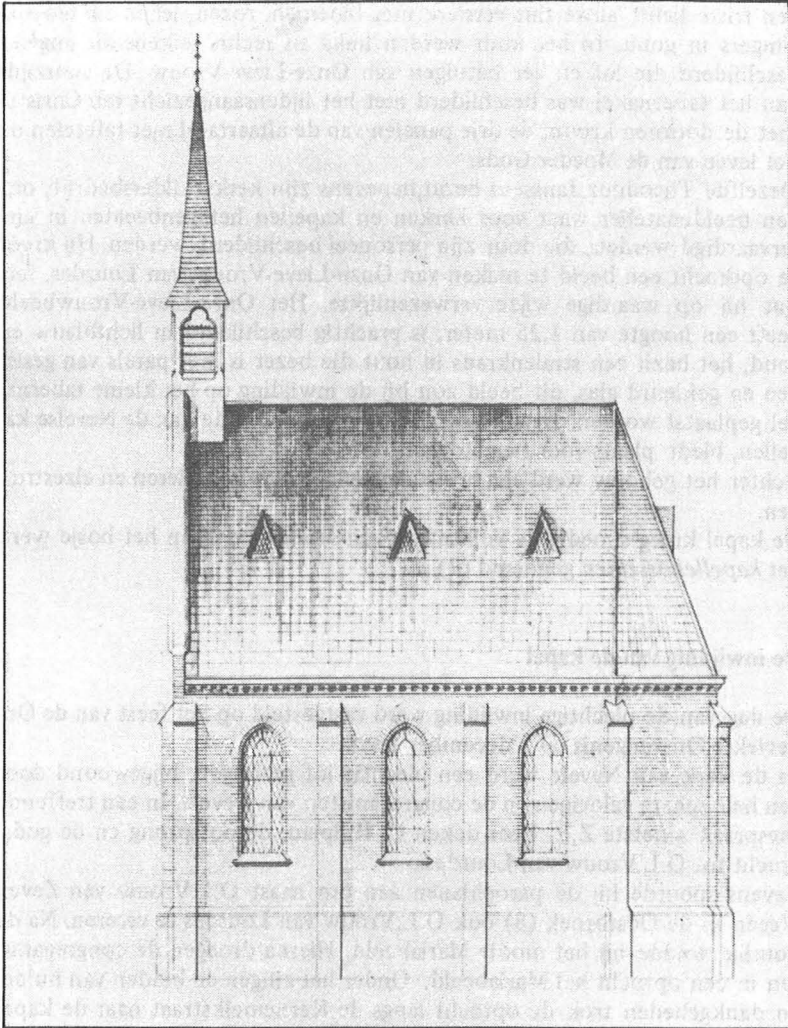
De kapel kreeg spoedig de volksnaam van *Mulles kapel* en het bosje werd het *kapellebosselken* genoemd (7).

De inwijding van de kapel

De dag van de plechtige inwijding werd vastgesteld op het feest van de Onbevleete Ontvangenis op 8 december 1888.

In de kerk van Nevele werd een plechtig lof gezongen, bijgewoond door een hele schare gelovigen en de congreganten van Nevele. In een treffende toespraak schetste Z.E. Heer deken C. Hulpiau, de oorsprong en de godsvrucht tot O.L.Vrouw van Lourdes..

Tevens spoorde hij de parochianen aan om naast O.L.Vrouw van Zeven Weën in de Oostbroek (8) ook O.L.Vrouw van Lourdes te vereren. Na de homilie wijdde hij het mooie Mariabeeld. Hierna droegen de congreganten in een optocht het Mariabeeld. Onder het zingen en bidden van hulden dankgebeden trok de optocht langs de Kernemelkstraat naar de kapel in de Biebuyckstraat. Daar wijdde Z.E. Heer deken C. Hulpiau de kapel in en hield er een korte toespraak. Onder het zingen van het *Ave Maria* werd het beeld op het kleine Tabernakel geplaatst. Nu kwam de ingetogen menigte onder het bidden van de rozenkrans naar de kerk terug (9). Zoals men reeds heeft kunnen lezen, overleed enige dagen later de heer Léonce

Tekening van de kapel door architect J. Van den Heuvel. Als men deze tekening vergelijkt met de foto van de huidige kapel dan valt het op dat de kapel kleiner is. Zij heeft slechts twee zijramen, de toren werd niet uitgevoerd en ook de dakramen ontbreken.

Mulle de Terschueren. Wat gebeurde er daarna met de kapel ?

Na de verkoop van de eigendom bleef de kapel behoren bij het *goed*. Heden behoort hij aan de erven van baron Orban de Givry. Na de Tweede Wereldoorlog hebben de eigenaars deze kapel willen schenken aan de kerk van Nevele. Maar Z.E. Heer Deken De Pauw heeft de schenking niet aanvaard omdat er bij de schenking geen fonds voorzien was om eventuele herstelkosten van het gebouw te dragen .

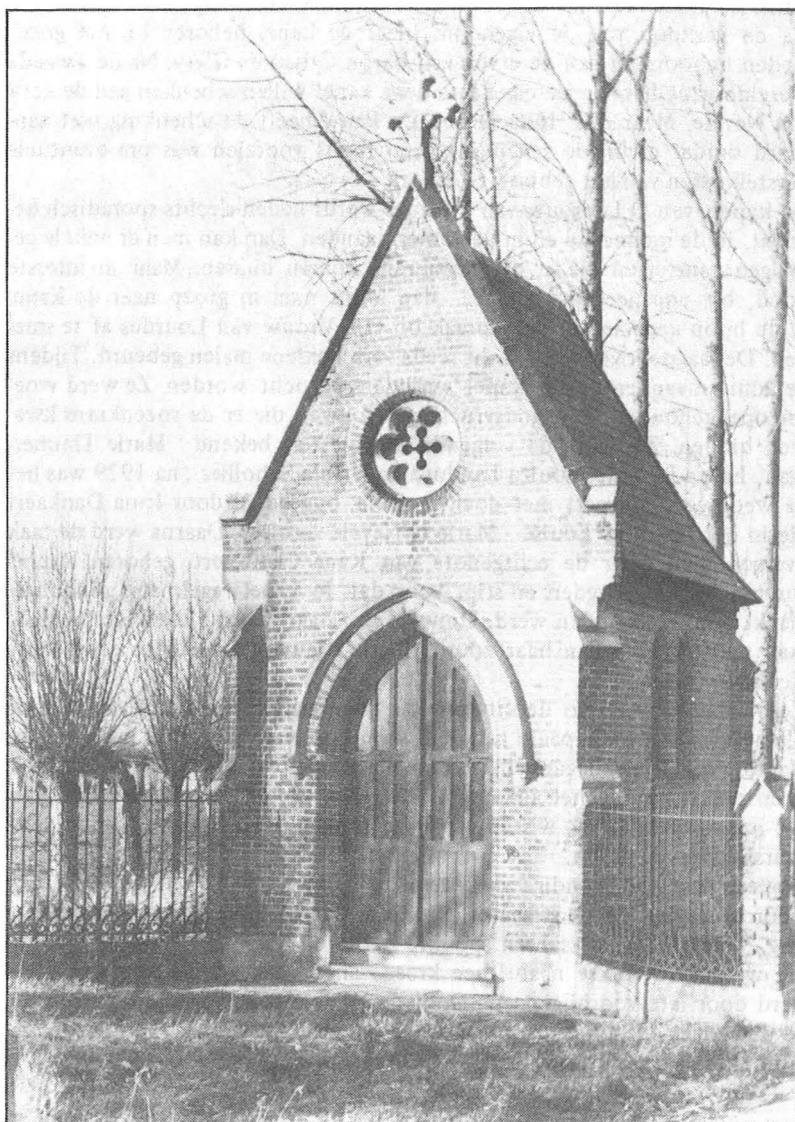
De kapel van O.L.Vrouw van Lourdes wordt heden slechts sporadisch bezocht, in de meimaand en in de zomermaanden. Dan kan men er enkele gelovigen aantreffen die er de rozenkrans komen bidden. Maar in uiterste nood, bij ongeneeslijke ziekte, dan komt men in groep naar de kapel in de hoop genezing of voorspraak bij O.L.Vrouw van Lourdes af te smeken. De laatste kwarteeuw is dit reeds verscheidene malen gebeurd. Tijdens de zomermaanden kan de kapel 's zondags bezocht worden. Ze werd vroeger opgehouden door godsvruchtige vrouwen die er de rozenkrans kwamen bidden. Zo staan de volgende voorbidsters bekend : Marie Timmerman, Laura Lomme, Louiza Landuyt en Ursula Schollier ; na 1929 was het de weduwe Clauwaert met dochter Irma, opgevolgd door Irma Dankaert die in het rustoord Louise - Marie te Nevele verbleef. Daarna werd de taak overgenomen door de echtgenote van René Clauwaert, geboren Rachel Duyck, beiden zorgden er stipt voor dat de kapel regelmatig schoongemaakt en onderhouden werd. Omwille van haar leeftijd heeft Rachel deze taak overgedragen aan haar zoon Alberic Clauwaert en diens echtgenote Gertrude Cornel.

Vermelden we nog dat de uitgestrekte boerderij en eigendom van Alberic Clauwaert - Cornel, paalt aan het stuk bos waar de kapel gebouwd is. Waarom nu alleen toegankelijk 's zomers en op zondagen ? Tot voor enkele jaren stonden er op het altaar een hele reeks koperen kandelaars. Ondanks het ijzeren smeedwerk wisten dieven met behulp van trekstokken toch de kaarshouders te stelen.

Nog een paar volkskundige anekoten.

Vóór de aanleg van de straatverlichting was de Biebuyckstraat een donkere weg. Voor de late passanten spookte het af en toe in het *kapellebosselken* dat weldra de volkse naam mee kreeg van *spookbosselken* en geschuwd werd door late voorbijgangers. Door de heldere straatverlichting verdween de duisternis en ook het spoken. De kapel van O.L.Vrouw van Lourdes gelegen in de Biebuyckstraat draagt nr. 10 als huisnummer.

A. JANSSENS
Nevele 1987

27/10/2001 Kapel van O.L.Vrouw van Lourdes ontworpen door
1-1-1997 architect Joseph Van den Heuvel uit Nevele,

Noten

- (1) C. VAN BRUANE, *De familie Mulle de Terschueren*, in *Kontaktblad De Roede van Tielt*,
- (2) J. VAN DE CASTEELE, *Het burgemeesterschap van Léonce Mulle de Terschueren*, in *Het Land van Nevele*, jg. VI (1975), blz. 38 - 125 en 160 - 163.
- (3) Museum Rietgaverstede, Nevele, afd. documentatie, dossier kasteel van Nevele.
- (4) Museum Rietgaverstede Nevele, afd. bidprentjes, bidprentje van Joseph Van den Heuvel.
- (5) Museum Rietgaverstede Nevele, afd. bidprentjes, bidprentje van Theodoor Janssens.
- (6) *De godsdienstige week van Vlaanderen*, nr. 33, 14 december 1888 (bewaard in het archief van het bisdom Gent).
- (7) Zie noot 2.
- (8) A. JANSSENS, *De kapel van Onze-Lieve-Vrouw in de Oostbroek te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XIV (1983), blz. 45 - 60.
- (9) Zie noot 6.

Ik dank heel bijzonder

- de heer R. Claeys uit Zomergem die me wees op het bestaan van het tijdschrift *De godsdienstige week van Vlaanderen* ;
- eerwaarde heer Jozef Van den Heuvel uit Brugge voor de gegevens en de foto van architect Joseph Van den Heuvel ;
- mevrouw Camila Cattoir die me in 1957 gezegden en foto's bezorgde over het kasteel en de kapel ;
- dr. P. Huys, cultureel adviseur van de Provincie Oost-Vlaanderen ;
- dr. H. Coppejans - Desmedt, departementshoofd van het Rijksarchief te Gent.

Herkomst van de illustraties

1. Huwelijksaankondiging van Léonce Mulle de Terschueren, uit de documentatie van het museum Rietgaverstede te Nevele.
2. Foto Léonce Mulle de Terschueren is een fragment uit de groepsfoto „Katholieke Schoolpenning“.
3. Foto gravin Isabelle d' Alcantara is een fragment uit een foto afkomstig

Het beeld van O.L.Vrouw van Lourdes gemaakt in het werkhuis van Theodoor Janssens te Nevele.

van mevrouw Camila Cattoir (Nevele).

4. Foto architect Joseph Van den Heuvel komt uit de verzameling van Z.E.H. Jozef Van den Heuvel (Brugge).
5. Foto's van de kapel en het O.L.Vrouwbeeld, uit de documentatie van het museum Rietgaverstede te Nevele.
6. De tekening van de kapel berust op het Rijksarchief te Gent, kaarten en plannen, nr. 3422.

VAN DE MOORTELE'S KAPELLEKE TE LOTENHULLE

Lotenhulle 6 mei 1824. Een frisse lentedag in de Maria-maand. Op die dag gaven Joannes Van de Moortele en Rosalie Savoris elkaar hun ja-woord. Zij vestigden zich in de Lentakkerstraat waar zij de hofstede, eigendom van Joannes Baptist Maenhout uit Nevele, pachtten. Dit erf wordt thans bewoond door de weduwe Maebe. Joannes Van de Moortele was landbouwer - vlaskoopman en had verschillende knechten in dienst.

Hun huwelijk werd gezegend met de geboorte van zeven kinderen : Marie-Thérèse, Charles, Sofie, Carel, Augustus, August en Marie-Melanie. Carel en Augustus overleden kort na hun geboorte.

Moeder Rosalie overleed op tweeënvijftigjarige leeftijd, ongeveer drie jaar na de geboorte van de jongste spruit Marie-Melanie. Marie-Thérèse, de oudste dochter telde toen 23 lentes.

De vijf kinderen werden streng katholiek opgevoed en goed begeleid door hun vader, de familie, de geestelijke en burgerlijke overheid van Lotenhulle. Burgemeester Hulin de Loo, notaris Herteleer, de pastoors Van der Auwermeulen (1847 - 1877), Dhooge (1877 - 1895), Martens (1895 - 1902) en Remi Van den Abeele (1902 - 1935) waren vriend aan huis. De kinderen Van De Moortele bezorgden tevens de nodige steun en begeleiding in de opleiding van verschillende jonge priesters, onder wie Eerw. Pater Maurits D'Haene, geboren te Lotenhulle op 22 juni 1879, en als zendeling in Zuid-West Mongolië overleden op 13 september 1905, en Eerw. Heer Jules van Der Vennet die op 2 januari 1899 in Lotenhulle zijn eerste plechtige H. Mis opdroeg.

Géén van de vijf kinderen heeft ooit de huwelijksstap gewaagd. August en Marie-Melanie bleven op de hofstede. Beiden waren lid van de Jongelingen-Congregatie te Lotenhulle. August nam in 1883 de taak van schatbewaarder over van Ivo De Clercq. Melanie was gedurende verschillende jaren prefecte van de Congregatie van O.L.Vr. Onbevlekt.

De drie anderen gingen „gaan dienen” in de stad. Charles was tot op zijn oude dag de hulp bij de Familie De Troyer te Gent, Marie-Thérèse diende bij Baron de Bethune eveneens te Gent en Sofie was in dienst bij Carolus Van Robays, schrijnwerker en bouwkundige te Brugge.

Na het overlijden van hun vader Joannes, op 2 februari 1875, werd uitge-

keken naar een eigen woonst.

Op 13 november 1884 kochten de kinderen Van de Moortele volgende eigendommen van de gezusters Verhellen uit Lotenhulle : een woonhuis met afhangen en medegaande partij zaailand gelegen links en rechts van de Grote Lijkstraat te Lotenhulle met een totale oppervlakte van 1 ha 38 a en 50 ca, zijnde enerzijds het huis waar thans weduwe De Vriendt woont en anderzijds de gronden waarop de kinderen in maart 1887 hun kapelletje hebben laten bouwen. Kort daarop zijn de kinderen Van de Moortele verhuisd naar hun eigen woning in de Grote Lijkstraat.

Op de openbare verkoping van 24 maart 1886 in herberg *De Smis* bij Henri Van Bruaene werden de kinderen Van de Moortele eigenaar van de drie woonhuizen en gronden gelegen tussen het Lijkstraatje en de Nevelestraat. Dit waren de gronden waar thans de verkaveling van de *Rozenlaan* is gelegen. De openbare verkoping was een gevolg van het failliet van Petrus Van der Vennet, landbouwer- olieslager te Lotenhulle. De drie woonhuizen, omvattende een tweewoonst en een klein huisje gelegen aan de straat, waren toendertijd bewoond door wed. Christiaens, Francies De Bruyne en de kinderen Langerlaert.

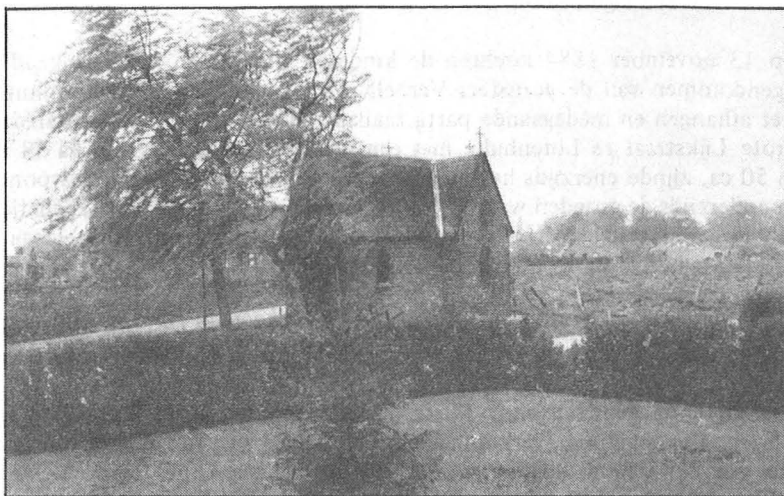
In het kleine huisje tegen de straat heeft ook het *centengardertje* (omhaalster van het stoelgeld in de kerk) Wiezeken De Smet gewoond. Naast het betalen van hun pachtgelden waren de inwoners verplicht om mee te helpen bij het planten, zaaien, onderhouden en oogsten van de gewassen op de gronden van de kinderen van de Moortele.

Zoals hierboven reeds vermeld hebben de kinderen Van de Moortele in 1887 het kapelleke laten bouwen, enerzijds uit dankbaarheid en anderzijds uit devotie voor de H. Moeder Maria.

De ouders van Margriet Van Pamel (geboren te Ruiselede in 1886) waren familie van Rosalie Savoris, moeder van de kinderen Van de Moortele. Hierdoor werd Melanie Van de Moortele de meter van Margriet.

In 1909 nam Margriet samen met haar broer, Richard Van Pamel, de taak op zich om als jong meisje de kinderen Van de Moortele in hun oude dag op te passen. Vandaar haar bijzondere vermelding op de gedenkplaat in de kapel.

Op 23 december 1924 liet Melanie Van de Moortele, - toen nog de enig overblijvende van het gezin -, het woonhuis in de Lijkstraat en de gronden waarop de kapel staat overmaken aan Margriet en Richard Van Pamel. De overige gronden werden op 30 augustus 1927 hun eigendom.

Van de Moortele's kapel in de Kleine Lijkstraat in 1987.

De congregatie van Onze-Lieve-Vrouw. Op de onderste rij, derde van links staat de prefecte Margriet Van Pamel.

Margriet en Richard Van Pamel zijn zoals de kinderen Van de Moortele nooit getrouwd geweest. Margriet moet nochtans een mooie vrouw geweest zijn want menig man zat haar achterna, echter zonder succes. Margriet schuwde hen.

Om te komen tot de huidige eigenares van het kapelletje, Margareta Van Overbeke (wed. De Vriendt) moeten wij terug gaan naar de zuster van Margriet Van Pamel, met name Romanie Van Pamel.

Het huwelijk van Romanie Van Pamel met Alfons Poelvoorde werd gezegend met 7 kinderen waarvan er vier in leven bleven. De oudste van hen was Maria-Helena Poelvoorde. Zij huwde op 16 november 1927 met Octaaf Van Overbeke waarna ze zich vestigde op de ouderlijke boerderij van De Van Pamel te Ruiselede. Margareta Van Overbeke, huidige eigenares van het kapelletje, was de tweede dochter uit dit huwelijk. Zij werd geboren op 13 september 1929.

In 1950 is Margareta Van Overbeke, samen met haar broer Jozef, naar Lotenhulle komen wonen om haar moeders tante, Margriet Van Pamel, in haar oude dag te verzorgen. Na het huwelijk van Margareta met André De Vriendt, landbouwer-melkvoerder van de melkerij te Lotenhulle, op 26 juli 1960, is Jozef Van Overbeke terug in Ruiselede op de ouderlijke boerderij gaan wonen.

Op 24 juli 1963 schonk Margriet Van Pamel het huis in de Grote Lijkstraat en de gronden waarop de kapel gebouwd staat in volle eigendom aan Margareta van Overbeke. De akte van schenking vermeldt : „*Eveneens als last dezer schenking zal de begiftigde de voormelde kapel zorgvuldig en in goede staat onderhouden en wekelijks kuisen zo buiten en binnen*”. Het huwelijk van André en Margareta werd gezegend met vijf zonen nl. Geert, Luc, Marc, Paul en Dirk De Vriendt.

Op 13 maart 1966 stierf Margriet Van Pamel. Op haar doodsprentje stond het volgende vermeld : „*Zolang haar gezondheid het haar toeliet, ging ze dikwijls O.L.Heer opzoeken in de H. Mis of trok zij naar het kapelleke van onze Hemelmoeder, waar zij zoveel van hield*”.

André De Vriendt is na een slepende ziekte op 5 juli 1974 overleden. Van toen af stond Margareta alleen in voor de opvoeding van haar vijf kinderen en voor het onderhoud van het kapelletje. Tot heden heeft zij steeds plichtsgetrouw haar opdracht, opgelegd in de schenkingsakte, volbracht. Wij hopen dat zij nog vele jaren in ons midden mag zijn en dat haar kinderen deze familie-erfenis in godsvrucht en vertrouwen verder in ere willen houden, samen met de hulp van de Looitse bevolking.

Patriek DE MEYER
Lotenhulle

DE KAPELLEN IN LANDEGEM

Naast de vele kleine kapelletjes vinden we in Landegem drie grote bidhuizen.

Aan de autosnelweg in de Westhoek staat een mooie kapel waarvan het bouwjaar ons onbekend is. Waarschijnlijk dateert ze van einde 19e eeuw. Ze is nodig aan een herstelbeurt toe.

Binnenin vinden we enkele Mariabeelden en beelden van het H. Hart. De kapel is eigendom van Leon De Pestel.

In de Westhoekstraat staat de kapel van de H. Antonius.

Deze kapel, die gebouwd is in de 19e eeuw, staat helaas vervallen. Vooral het achterste gedeelte is er erg aantoe, de stenen kunnen er zo uitgenomen worden. De beelden en de kandelaars zijn verdwenen en binnenin is alles stukgeslagen. Het hek is teruggevonden en wordt nu hersteld. Het Davidsfonds Landegem is van plan deze kapel te restaureren.

Tussen het landelijk groen te Landegem, aan de ingang van het kasteel op de Poeldendries, staat de kapel van O.L.V. van Zeven Weeën. De kapel, waarschijnlijk gebouwd in de 17e eeuw, komt voor de eerste keer voor op een kaart van 1749 : „Driesschen binnen de Prochie van Landeghem”.

Naar de kapel was vroeger een grote begankenis. Volgens de overlevering hebben hier vroeger wonderbare genezingen plaats gehad, want kreupelige lieden hingen er hun krukken op.

In 1789 begon de Franse Revolutie. Ook in onze streek werden de eigendommen van kerken en kloosters verkocht. De kapel is nooit verkocht geweest. De meubels zijn eruit gehaald, er is een schouw in gemetst en er werd een woning van gemaakt. Zij is bewoond gebleven tot de kerken weer geopend werden. De schouw is dan afgebroken en de bewoner moest op bevel van de kerkmeesters de kapel verlaten, die weer als bidplaats werd ingericht.

In 1851 kreeg de kapel een grondige herstelbeurt. Ze werd geverfd en gemarbreerd door J. Van Hove. Het voorwerk werd vernieuwd door Ch. De Prest (timmerman), De Clercq (schaliedekker) en Bruno Janssens, die voor de zinkbedekking zorgde. De totale som (150 fr.) werd betaald door de kerkfabriek.

In 1967 werd de kapel opnieuw volledig gerestaureerd door de K.W.B. De bouwvallige luifel werd volledig verwijderd. Het stucwerk werd van de bui-

De Sint-Annakapel in de Kerkstraat te Landegem, gesloopt in 1965. (Foto G. De Schrijver, Landegem)

teilmuren afgekapt en zo ontdekte men grote gaten in die muren, wat wees op ernstige beschadiging door bominslag tijdens de oorlogen. Deze gaten werden dichtgemetseld met oude afbraakstenen.

Ieder jaar is er op O.L.V.-Hemelvaart een kaarsjesprocessie naar de kapel, waarna er een mis gecelebreerd wordt. De kapel is eigendom van de gemeente.

Vroeger stond in de Kerkstraat de *Sinte Annakapel*. Deze kapel, uit 1867, was gebouwd in gotische stijl. Ze werd gesloopt in 1965 omdat ze in de weg stond voor het bouwen van twee huizen.

D. HEYNSSSENS
Landegem

INHOUD

J. LUYSSAERT, Bij dit kapellenummer.	135
J. LUYSSAERT, In memoriam Armand Bauwens	136
A. MARTENS, De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Hansbeke	140
A. BOLLAERT, De O.L.Vrouw-kapel in de Beentjesstraat te Poesele	161
A. BOLLAERT, De H.-Antoniuskapel in de Kasteeldreef te Sint-Martens-Leerne	169
A. JANSSENS, Kapel van O.L.Vrouw van Lourdes te Nevele	177
P. DE MEYER, Van de Moortele's kapelleke te Lotenhulle	188
D. HEYNSSSENS, De kapellen in Landegem	193